

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Arthur Schnitzler
Titel	Anatol
Jaar	1893
Uitvoering	Dertien Rijen /

Copyright (C) 1893 by Arthur Schnitzler

ANATOL

Arthur Schnitzler

vertaling 't Barre Land. 2006

vraag aan het noodlot

kerstinkopen

episode

gedenkstenen

afscheidssouper

doodstrijd

huwelijksochtend van Anatol

VRAAG AAN HET NOODLOT

Anatol, Max, Cora
kamer van Anatol

MAX Echt waar, Anatol, ik benijd je...

ANATOL *glimlacht*

MAX Nou, ik moet zeggen, ik was verbijsterd. Tot nog toe heb ik alles maar voor een sprookje gehouden. Maar zoals ik het nu zie... hoe ze voor mijn ogen in slaap viel... hoe ze danste toen jij haar zei dat ze een ballerina was, en hoe ze huilde toen jij haar zei dat haar geliefde was gestorven, en hoe ze een misdadiger gratie verleende toen jij haar tot een koningin maakte...

ANATOL Ja, ja.

MAX Ik zie het, er zit een tovenaars in jou!

ANATOL In ons allemaal!

MAX Griezelig.

ANATOL Dat vind ik niet... Niet griezeliger dan het leven zelf. Niet griezeliger dan veel dingen waar we pas in de loop van een eeuw achter gekomen zijn. Hoe aangedaan, denk je, waren onze voorouders toen ze plotseling hoorden dat de aarde draait? Ze moeten allemaal duizelig zijn geworden!

MAX Ja... maar dat betrof hen allemaal!

ANATOL En als ze de lente opnieuw zouden ontdekken!... Dat zou ook niemand geloven! Ondanks de groene bomen, ondanks de bloeiende bloemen en ondanks de liefde.

MAX Je dwaalt af, dat is allemaal gezwets. Het magnetisme...

ANATOL Hypnotisme...

MAX Nee, dat is iets anders. Nooit ofte nimmer zal ik me laten hypnotiseren. -

ANATOL Kinderachtig! Wat maakt het uit, ik beveel je in slaap te vallen en jij gaat rustig liggen.

MAX Ja, en dan zeg jij dat ik een schoorsteenveger ben en ik klim in de schoorsteen en kom onder het roet!...

ANATOL Ach, dat zijn maar grappen... Dat is niets vergeleken met de wetenschappelijke toepassing. - Maar ja, zover zijn we nog niet.

MAX Hoezo...?

ANATOL Nou, ik, die dat meisje vandaag in honderd andere werelden verplaatsen kon, hoe breng ik mezelf in een andere?

MAX Is dat niet mogelijk?

ANATOL Om de waarheid te zeggen, ik heb het geprobeerd. Ik heb deze briljante ring minuten lang aangestard en mezelf het idee ingeprent: Anatol! Val in slaap! Wanneer je wakker wordt zal de gedachte aan die vrouw die je waanzinnig maakt uit je hart verdwenen zijn.

MAX En, toen je wakker werd?

ANATOL O, ik viel helemaal niet in slaap.

MAX Die vrouw... die vrouw?... Dus nog altijd!

ANATOL Ja, mijn vriend!... Nog altijd! Ik ben ongelukkig, ben gek.

MAX Nog altijd dus... in twijfel?

ANATOL Nee... niet in twijfel. Ik weet dat ze me bedriegt! Terwijl ze aan mijn lippen hangt, terwijl ze mijn haren streelt... terwijl we zielsgelukkig zijn, weet ik dat ze me bedriegt.

MAX Waan!

ANATOL Nee!

MAX En je bewijzen?

ANATOL Ik vermoed het... ik voel het... daarom weet ik het!

MAX Zonderlinge logica!

ANATOL Vrouwen zijn ons altijd ontrouw. Dat is de natuur... ze weten het helemaal niet... Maar zoals ik twee of drie boeken tegelijk moet lezen, moeten vrouwen twee of drie verhoudingen hebben.

MAX Ze houdt toch van je?

ANATOL Oneindig... Maar dat is onbelangrijk. Ze is me ontrouw.

MAX En met wie?

ANATOL Weet ik 't? Misschien met een prins die haar op straat achterna gelopen is, misschien met een dichter uit de voorstad die haar vanuit het raam heeft toegelachen toen ze 's morgens in alle vroegte voorbij liep!

MAX Jij bent een dwaas!

ANATOL En wat voor reden zou ze hebben mij niet ontrouw te zijn? Ze is net als iedereen, houdt van het leven en denkt niet na. Als ik haar vraag: Hou je van mij? – dan zegt ze ja - en ze spreekt de waarheid, en als ik haar vraag, ben je mij trouw? – zegt ze weer ja - en weer spreekt ze de waarheid, omdat ze zich die anderen helemaal niet herinnert – op dat ogenblik tenminste. En bovendien, heeft iemand jou ooit geantwoord: Mijn lieve vriend, ik ben je ontrouw? Hoe moet je dan zeker zijn? En als ze trouw is –

MAX Dus toch! –

ANATOL Dan is het zuiver toeval... In geen geval denkt ze: O, ik moet hem trouw blijven, mijn lieve Anatol... In geen geval...

MAX Maar als ze van je houdt?

ANATOL Ach, mijn naïeve vriend! Als dat een reden zou zijn!

MAX Nou?

ANATOL Waarom ben ik haar niet trouw?... Ik hou toch echt van haar!

MAX Nou ja! Een man!

ANATOL De oude domme frase! Wij maken onszelf altijd wijs dat vrouwen anders zijn dan wij! Ja, sommigen... die door hun moeder worden opgesloten of die geen temperament hebben... Wij zijn precies hetzelfde. Als ik iemand zeg: Ik heb je lief, jou alleen - dan voel ik niet dat ik lieg, ook als ik de nacht ervoor nog aan de borsten van een ander heb gelegen.

MAX Ja... jij!

ANATOL Ik... ja! En jij misschien niet? En zij, mijn beminde Cora misschien niet? O! Het maakt me gek. Als ik voor haar op mijn knieën ging en haar zou zeggen: Mijn schat, mijn kind – alles is je vooraf vergeven – maar zeg me de waarheid – wat zou het helpen? Ze zou liegen als ervoor – En ik zou net zover zijn. Zij hebben mij toch ook gesmeekt: In 's hemelsnaam! Zeg me... ben jij me werkelijk trouw? Geen woord van verwijt als je het niet bent, maar de waarheid! Ik moet het weten.... En wat heb ik gedaan? Gelogen... rustig, met een

gelukzalige glimlach, met het zuiverste geweten. Waarom moet ik je verdriet doen, dacht ik? En ik zei: Ja, mijn engel! Trouw tot in de dood. En ze geloofde me en was gelukkig!

MAX Nou dan!

ANATOL Maar ik geloof niet en ben niet gelukkig! Ik zou het zijn als er een of ander onfeilbaar middel bestond om deze domme, zoete, onuitstaanbare schepsels aan het praten te krijgen of een andere manier om achter de waarheid te komen... Maar die is er niet behalve het toeval.

MAX En de hypnose?

ANATOL Wat?

MAX Nou... de hypnose... Ik bedoel, jij laat haar in slaap vallen en zegt: Jij moet me de waarheid zeggen.

ANATOL Hm...

MAX Je moet... hoor je...

ANATOL Vreemd...

MAX Het zou toch moeten kunnen... En dan vraag je verder... Hou je van mij?... Van een ander?... Waar kom je vandaan?... Waar ga je naar toe?... Hoe heet die ander?... Enzovoort.

ANATOL Max! Max!

MAX Nou...

ANATOL Je hebt gelijk!... Je zou een tovenaars kunnen zijn! Je zou een woord van waarheid uit een vrouwenmond tevoorschijn kunnen toveren...

MAX Nou, dus? Je bent gered! Cora is zeker een geschikt medium...

Vanavond nog kan je te weten komen of je een bedrogene bent... of een...

ANATOL Of een god!... Max!... Ik omhels je!... Ik voel me alsof ik bevrijd ben, ik ben een heel ander iemand. Ik heb haar in mijn macht....

MAX Ik ben heel benieuwd...

ANATOL Hoezo? Twijfel je soms?

MAX Ach, anderen mogen niet twijfelen, alleen jij...

ANATOL Inderdaad!... Als een echtgenoot uit het huis loopt waar hij net zijn vrouw met haar minnaar heeft ontdekt en een vriend komt hem onder ogen met de woorden: Ik geloof dat je vrouw je bedriegt, dan zal hij niet antwoorden: Ik ben daarnet inderdaad tot de overtuiging gekomen... maar met: Jij bent een smeerlap...

MAX Ja, ik was bijna vergeten dat het de eerste vriendenplicht is – je vriend zijn illusies te laten.

ANATOL Stil toch...

MAX Wat is er?

ANATOL Hoor je haar niet? Ik ken haar voetstappen, ook wanneer ze nog maar in de hal klinken.

MAX Ik hoor niks.

ANATOL Wat dichtbij al!... Op de gang... *opent de deur* Cora!

CORA *buiten* Goedenavond. O, je bent niet alleen...

ANATOL Vriend Max!

CORA *komt binnen* Goedenavond! Hé, zo in het donker?...

ANATOL Ach, het schemert nog. Daar hou ik van, zoals je weet.

CORA *aait hem over zijn haar* Mijn kleine dichter!

ANATOL Mijn liefste Cora!

CORA Ik zal toch maar licht maken... Als je me toestaat. *Ze steekt de kaarsen in de kandelaar aan.*

ANATOL Is ze niet verrukkelijk?

MAX O!

CORA Nou, hoe gaat het? Met jou Anatol – jij vriend Max? – Zitten jullie al lang te praten?

ANATOL Een half uur.

CORA Zo. En waarover?

ANATOL Over verschillende dingen.

MAX Over hypnose.

CORA O, alweer hypnose! Je wordt er helemaal gek van.

ANATOL Nou...

CORA Zeg, Anatol, ik zou graag willen dat je mij eens hypnotiseert.

ANATOL Ik... jou?

CORA Ik kan me indenken dat het heel plezierig is. Ik bedoel... door jou.

ANATOL Dank je.

CORA Door een vreemde... nee, nee, dat zou ik niet willen.

ANATOL Nou, mijn schat... als je wilt hypnotiseer ik je.

CORA Wanneer?

ANATOL Nu! Meteen, ter plekke.

CORA Ja! Goed! Wat moet ik doen?

ANATOL Niets anders, mijn kind, dan rustig in de fauteuil blijven zitten en goede zin hebben in slaap te vallen.

CORA O, ik heb zo'n zin!

ANATOL Ik ga voor je staan, je kijkt me aan... nu... kijk me dan aan... ik aai je over je voorhoofd en ogen. Zo...

CORA Nou, en wat dan...

ANATOL Niets... Je hoeft alleen maar in slaap te vallen.

CORA Zeg, als je zo over mijn ogen aait dan wordt alles heel vreemd...

ANATOL Rustig... niet praten... slapen. Je bent al goed moe.

CORA Nee.

ANATOL Ja!... Een beetje moe.

CORA Een beetje, ja...

ANATOL ...Je oogleden worden zwaar... heel zwaar... je handen kan je bijna niet meer optillen...

CORA *zacht* Inderdaad.

ANATOL *aait haar verder over voorhoofd en ogen, eentonig* Moe... je bent heel moe... slaap in, mijn kind... slaap. *Hij wendt zich tot Max die bewonderend toe kijkt, trekt een zelfverzekerde gezicht.* Slapen... Nu zijn je ogen goed gesloten... Je kan ze niet meer openen.

CORA *wil haar ogen openen*

ANATOL Het gaat niet... Je slaapt... Nu rustig verder slapen... Zo.

MAX *wil iets vragen* Zeg...

ANATOL Rustig. *Tegen CORA ...Slapen... vast, diep slapen. Hij staat een tijdje voor CORA die rustig ademt en slaapt. Zo... wat wilde je vragen.*

MAX Ik wilde alleen maar vragen of ze werkelijk slaapt.

ANATOL Dat zie je toch... Nu moeten we een even wachten. *Hij staat voor haar, kijkt haar rustig aan. Grote pauze. Cora!... Je gaat me nu antwoorden... Antwoorden. Hoe heet je?*

CORA Cora.

ANATOL Cora, we zijn in het bos.

CORA O... in het bos... wat mooi! Groene bomen... en nachtegalen.

ANATOL Cora... Je gaat me nu op alles de waarheid zeggen... Wat ga je doen, Cora?

CORA Ik ga de waarheid zeggen.

ANATOL Je gaat alle vragen waarheidsgetrouw beantwoorden en als je wakker wordt ben je alles weer vergeten! Heb je me begrepen?

CORA Ja.

ANATOL Nu slaap... rustig slapen. *Tegen Max.* Nu ga ik haar dus iets vragen...

MAX Zeg, hoe oud is ze eigenlijk?

ANATOL Negentien... Cora, hoe oud ben je?

CORA Eenentwintig.

MAX Haha.

ANATOL Sst... dat is buitengewoon... Daar zie je aan dat...

MAX O, als ze had geweten dat ze zo'n goed medium was!

ANATOL Je suggestie heeft gewerkt. Ik zal haar verder vragen. – Cora, heb je mij lief? Cora, heb je mij lief...?

CORA Ja!

ANATOL *trionferend* Hoor je?

MAX Dus nu, de hoofdvraag, of ze trouw is.

ANATOL Cora! *draait zich om* Dat is een domme vraag.

MAX Waarom?

ANATOL Zoiets kan je niet vragen!

MAX ...?

ANATOL Ik moet de vraag anders formuleren.

MAX Ik denk toch dat het nauwkeurig genoeg is.

ANATOL Nee, dat is nou juist de fout, het is niet nauwkeurig genoeg.

MAX Hoezo?

ANATOL Als ik haar vraag: Ben je trouw, dan vat ze dat misschien op in de allerruimste betekenis.

MAX Nou?

ANATOL Ze bedoelt misschien het hele... verleden... Ze denkt mogelijkerwijs aan de tijd dat ze een ander lief had... en zal antwoorden: Nee.

MAX Dat zou ook heel interessant zijn.

ANATOL Je wordt bedankt... Ik weet dat Cora voor mij anderen heeft gehad... Ze heeft me zelfs een keer gezegd: Ja, als ik had geweten dat ik jou ooit zou tegen komen... dan...

MAX Maar dat heeft ze niet geweten.

ANATOL Nee....

MAX En wat je vraag betreft...

ANATOL Ja... deze vraag... Ik vind hem plomp, in die formulering tenminste.

MAX Nou, dan stel je hem ongeveer zo: dat Cora, ben je me trouw sinds je me kent?

ANATOL Hm... dat zou iets zijn. Cora! Ben je... Dat is ook onzin!

MAX Onzin!?

ANATOL Alsjeblieft... je hoeft je alleen maar voor te stellen hoe wij elkaar hebben leren kennen. Wij hadden zelfs niet het vermoeden dat we elkaar ooit zo waanzinnig lief zouden hebben. De eerste dagen beschouwden wij die hele affaire als iets voorbijgaands. Wie weet...

MAX Wie weet...?

ANATOL Wie weet begon ze mij pas lief te hebben – toen ze ophield een ander lief te hebben? Wat heeft dit meisje meegemaakt voordat ik haar tegenkwam, voor wij het eerste woord met elkaar spraken? Was het voor haar mogelijk om zich zomaar van die ander los te scheuren? Misschien heeft ze dagen en wekenlang nog een oude ketting achter zich aan moeten slepen, moeten, zeg ik.

MAX Hm.

ANATOL Ik wil zelfs nog verder gaan... De eerste tijd was het slechts een bevestiging van haar, net – als van mij. Wij hebben het allebei niet anders bekeken, we hebben niets anders van elkaar verlangd dan een vluchtig, zoet geluk. Als ze in die tijd iets verkeerd heeft gedaan, wat kan ik haar dan verwijten? Niets – helemaal niets.

MAX Je bent merkwaardig mild.

ANATOL Nee, absoluut niet, ik vind het alleen onedel om de voordelen van deze tijdelijke situatie op zo'n manier uit te buiten.

MAX Nou, dat is nobel gedacht. Maar ik wil je uit je verlegenheid helpen.

ANATOL – ?

MAX Je vraagt haar het volgende: Cora, ben je me trouw... sinds je me lief hebt?

ANATOL Dat klinkt weliswaar heel helder.

MAX ... Nou?

ANATOL Maar is het volstrekt niet.

MAX O!

ANATOL Trouw! Wat betekent dat eigenlijk? Trouw? Stel je voor... ze is gisteren met de trein gegaan en een tegenoverzittende man beroerde met zijn voet het puntje van haar schoen. Door het merkwaardige, door slaaptoestand oneindig toegenomen interpretatievermogen, door deze verfijnde waarnemingsbegaafdheid, zoals een medium ongetwijfeld in de hypnose bezit, is het helemaal niet uitgesloten dat ze ook dat al als trouwbreuk beschouwt.

MAX Nou zeg!

ANATOL Temeer daar zij in onze gesprekken over dit onderwerp, zoals wij die vaak gewoon waren te voeren, mijn misschien ietwat overdreven opvattingen leerde kennen. Ik heb haar zelf gezegd: Cora, ook wanneer je een andere man eenvoudigweg aankijkt is dat al ontrouw!

MAX En zij?

ANATOL En zij, ze lachte me uit en zei, hoe ik alleen al kon geloven dat ze naar een ander zou kijken.

MAX En toch geloof je – ?

ANATOL Er bestaat toeval – stel je voor, een opdringerig iemand loopt haar 's avonds achterna en kust haar in haar hals.

MAX Nou – dat...

ANATOL Nou – dat is toch niet helemaal onmogelijk!

MAX Dus je wilt het haar niet vragen.

ANATOL O, jawel... maar...

MAX Alles wat je ter sprake brengt is onzin. Geloof me, vrouwen begrijpen ons niet verkeerd als wij ze naar hun trouw vragen. Als jij haar nu toefluistert met een tedere verliefde stem: Ben je me trouw... dan zal ze niet aan de punt van de voet van een man en niet aan een opdringerige kus in de nek denken – maar alleen aan dat wat wij gewoonlijk onder ontrouw verstaan, en jij hebt nog altijd het voordeel bij ontoereikende antwoorden verdere vragen te stellen die alles kunnen ophelderen –

ANATOL Dus jij wilt absoluut dat ik haar zal vragen...

MAX Ik?... Jij wilde toch!

ANATOL Mij is daarnet namelijk nog iets te binnen geschoten

MAX Wat dan...?

ANATOL Het onbewuste!

MAX Het onbewuste?

ANATOL Ik geloof in onbewuste toestanden.

MAX Zo.

ANATOL Zulke toestanden kunnen vanzelf ontstaan, maar ze kunnen ook opgewekt worden, kunstmatig... door verdovende, door bedwelmende middelen.

MAX Verklaar je nader...

ANATOL Stel je je een schemerige, sfeervolle kamer voor.

MAX Schemerig... sfeervol... ik stel het me voor.

ANATOL In deze kamer: zij... en een willekeurige ander.

MAX Ja, en hoe is ze daar dan binnen gekomen?

ANATOL Dat wil ik voorlopig open laten. Er is altijd wel een smoesje... Hou op! – Zoiets kan gebeuren. Nu – een paar glazen Rijnwijn... een bijzondere zwoele lucht die over het geheel ligt, een nevel van sigaretten, geparfumeerd behang, een lichtschijsel van een gedempte kroonluchter en rode gordijnen – eenzaamheid – stilte – alleen het fluisteren van zoete woorden...

MAX ...!

ANATOL Ook anderen zijn daar al voor bezwaken! Betere, stillere dan zij!

MAX Nou ja, ik kan het alleen niet met het begrip trouw verenigen dat je je met een ander in zo'n kamer begeeft.

ANATOL Er bestaan zulke raadselachtige dingen...

MAX Nou, mijn vriend, jij hebt de oplossing van een van die raadsels waarover intelligente mannen hun hoofd hebben gebroken voor je liggen, je hoeft alleen maar te spreken en dan weet je alles wat je weten wilt. Een vraag – en je kunt te weten komen of je een van die weinigen bent die alleen bemind wordt, wie je

medeminnaar is, te weten komen waardoor het hem gelukt is jou te overwinnen – en je spreekt dit woord niet uit! Je bent vrij een vraag te stellen aan het noodlot. Maar je stelt hem niet! Dagen en nachten lang kwel je jezelf, je halve leven zou je geven voor de waarheid, nu ligt ze voor je, en je bukt je niet om haar op te rapen! En waarom? Omdat het misschien gebeuren kan dat een vrouw van wie je echt houdt werkelijk zo is zoals ze allemaal naar jouw idee zouden moeten zijn, en omdat je illusie je duizend maal liever is dan de waarheid. Dus genoeg van het spel, maak dit meisje wakker en laat het trotse bewustzijn je voldoende zijn dat je een wonder – had kunnen volbrengen.

ANATOL Max!

MAX Nou, heb ik geen gelijk misschien? Je weet zelf dat alles wat je net zei uitvluchten waren, holle frases waarmee je mij niet kunt bedriegen en jezelf ook niet.

ANATOL *sne!* Max... Laat me alleen zeggen, ik wil, ja, ik wil 't haar vragen!

MAX Ah!

ANATOL Maar wees niet boos op me – niet in jouw bijzijn.

MAX Niet in mijn bijzijn?

ANATOL Als ik het moet horen, het ontzettende, als ze mij antwoordt: Nee, ik was je niet trouw – dan moet ik het alleen zijn die het hoort. Ongelukkig zijn – is maar het halve ongeluk, betreurd worden: Dat is het hele! – Dat wil ik niet. Jij bent mijn beste vriend maar juist daarom wil ik niet dat jouw ogen met die uitdrukking van medelijden op mij rusten, die de ongelukkige vertellen hoe beklagenswaardig hij is. Misschien is het ook nog iets anders – misschien schaam ik me tegenover je. De waarheid zal jij toch wel te weten komen, je hebt dit meisje vandaag voor de laatste keer bij mij gezien als ze me bedrogen heeft! Maar je mag het niet tegelijk met mij horen, dat zou ik niet kunnen verdragen. Begrijp je dat...?

MAX Ja, mijn lieve vriend. *geeft hem een hand* Ik zal je alleen laten met haar.

ANATOL Mijn vriend! *hem naar de deur begeleidend* In minder dan een minuut roep ik je weer binnen! -

Max af

ANATOL *staat voor Cora ... kijkt haar lang aan. Cora! schudt haar hoofd, loopt rond Cora! voor Cora op de knieën Cora! – Cora! staat op. Vastberaden* Word wakker... en kus me!

CORA *staat op, wrijft in de ogen, valt Anatol om de hals* Anatol! Heb ik lang geslapen? Waar is Max?

ANATOL Max!

MAX *komt uit de kamer ernaast* Hier ben ik!

ANATOL Ja... tamelijk lang heb je geslapen – je hebt ook gesproken in je slaap.

CORA Om Gods wil! Toch niets verkeerd? -

MAX Je hebt alleen zijn vragen beantwoord!

CORA Wat heb je dan gevraagd?

ANATOL Van alles!...

CORA En ik heb alles beantwoord? Alles?

ANATOL Alles.
CORA En wat je gevraagd hebt, mag ik niet weten? –
ANATOL Nee, dat mag niet! En morgen hypnotiseer ik je weer!
CORA O nee! Niet weer! Dat is hekserij. Er wordt je iets gevraagd en als je wakker bent weet je er niets meer van. – Ik heb zeker alleen onzin gebabbeld.
ANATOL Ja... bijvoorbeeld dat je van me houdt...
CORA Echt waar?
MAX Ze gelooft het niet! Die is goed.
CORA Nou ja zeg... dat had ik je toch ook wel kunnen zeggen toen ik wakker was!
ANATOL Mijn engel!
MAX Lieve mensen... vaarwel!
ANATOL Ga je al?
MAX Ik moet.
ANATOL Niet boos zijn dat ik je niet vergezel...
CORA Tot ziens!
MAX Absoluut niet. *bij de deur* Één ding is mij duidelijk: dat vrouwen ook onder hypnose liegen... Maar zij zijn gelukkig – en dat is de hoofdzaak. Vaarwel, kinderen. *Ze horen hem niet omdat ze in een hartstochtelijke omarming verstrengeld zijn.*

KERSTINKOPEN

Anatol, Gabriele

kerstavond, zes uur, lichte sneeuwval, in de straten van Wenen

ANATOL Mevrouw, mevrouw...!
GABRIELE Wat?... Ah, u bent 't!
ANATOL Ja!... Ik achtervolg u! – Ik kan het niet aanzien hoe u al die dingen meesleept! – Geef mij toch die pakjes!
GABRIELE Nee, nee, dank u! – Ik draag het zelf wel!
ANATOL Maar, mevrouw, maak het mij toch niet zo moeilijk als ik eens galant wil zijn –
GABRIELE Nou – dat ene dan...
ANATOL Maar dat is helemaal niets... Geef maar... zo... dat... en dat...
GABRIELE Genoeg, genoeg – U bent te vriendelijk!
ANATOL Als het een keer mag – is dat heerlijk!
GABRIELE Dat bewijst u alleen maar op straat – en als het sneeuwt.
ANATOL En als het 's avonds laat – en als het toevallig kerstmis is – hè?
GABRIELE Het is een waarlijk wonder dat iemand u eens te zien krijgt!
ANATOL Ja, ja... U bedoelt dat ik dit jaar niet één keer bij u op bezoek ben geweest –
GABRIELE Ja, zoiets dergelijks bedoel ik!
ANATOL Mevrouw – ik doe dit jaar niet aan bezoeken – helemaal niet. Trouwens – hoe gaat het met uw echtgenoot? – En hoe gaat het met die lieve kleintjes? –
GABRIELE Die vragen mag u overslaan! – Ik weet best dat u dat allemaal heel weinig interesseert!
ANATOL Griezellig om zo'n mensenkenner tegen te komen!
GABRIELE U - ken ik!
ANATOL Niet zo goed als ik zou wensen!
GABRIELE Laat uw opmerkingen! Ja – ?
ANATOL Mevrouw – dat kan ik niet!
GABRIELE Geef mij m'n pakjes maar weer!
ANATOL Niet boos zijn – niet boos zijn!! – Ik ben alweer braaf.
Ze lopen zwijgend naast elkaar.
GABRIELE Iets mag u wel zeggen!
ANATOL Iets – ja – maar uw censuur is zo streng...
GABRIELE Vertel mij toch wat. Wij hebben elkaar al zo lang niet gezien... Wat voert u eigenlijk uit? –
ANATOL Ik voer niets uit, zoals gewoonlijk!
GABRIELE Niets?
ANATOL Helemaal niets!
GABRIELE Dat is echt zonde van u!
ANATOL Nou... Dat laat u toch onverschillig!
GABRIELE Hoe kunt u dat beweren? –
ANATOL Waarom verboemel ik mijn leven? – Wie is schuldig? – Wie?
GABRIELE Geef mij die pakjes! –

ANATOL Ik heb toch niemand de schuld gegeven... Ik vroeg het zomaar...

GABRIELE U gaat zeker voortdurend wandelen?

ANATOL Wandelen! U zegt dat met zo'n minachtende toon! Alsof er iets mooiers zou zijn! – Er ligt zoiets heerlijk doelloos in dat woord! – Vandaag is het overigens helemaal niet op mij van toepassing – vandaag ben ik aan het werk, mevrouw – net als u! –

GABRIELE Hoezo?

ANATOL Ik doe kerstinkopen! –

GABRIELE U?

ANATOL Maar ik vind alleen niets naar mijn zin! – Ik sta al weken iedere avond voor alle etalageruiten in alle straten. – Maar de winkeliers hebben geen smaak en geen originaliteit.

GABRIELE Dat moet juist de klant hebben! Iemand die zo weinig te doen heeft als u, moet nadenken, verzint zelf iets – en bestelt zijn cadeau al in de herfst. –

ANATOL Ach, zo zit ik niet in elkaar! – Weet je dan al in de herfst wie je met kerstmis iets wilt geven? – En nu is het alweer twee uur voor de kerstboom – en ik heb nog geen idee, geen idee – !

GABRIELE Moet ik u helpen?

ANATOL Mevrouw... u bent een engel – maar neem mij de pakjes niet af...

GABRIELE Nee, nee...

ANATOL Engell! Dat mag ik dus zeggen. – Dat is mooi – engel! –

GABRIELE Wilt u zo vriendelijk zijn te zwijgen?

ANATOL Ik ben alweer rustig!

GABRIELE Dus – geef me een of andere aanwijzing... Voor wie is uw cadeau?

ANATOL ...Dat is... eigenlijk moeilijk te zeggen...

GABRIELE Voor een dame natuurlijk?

ANATOL Nou ja – dat u een mensenkenner bent heb ik vandaag al eens gezegd!

GABRIELE Maar wat... voor een dame? – Een echte dame?

ANATOL Dan moeten we het eerst over het begrip eens worden! Als u bedoelt een dame van de grote wereld – dan klopt dat niet helemaal...

GABRIELE Dus... van de kleine wereld?...

ANATOL Goed – laten we zeggen van de kleine wereld. -

GABRIELE Dat had ik eigenlijk wel kunnen bedenken...!

ANATOL Niet vals worden!

GABRIELE Ik ken uw smaak toch... Zal wel weer iets uit de voorstad zijn... dun en blond!

ANATOL Blond – geef ik toe!

GABRIELE ... Ja, ja... blond... het is merkwaardig dat u altijd met zulke dames uit de voorstad te maken heeft... maar altijd!

ANATOL Mevrouw – dat is niet mijn schuld.

GABRIELE Laat dat – meneer! – Oh, het is ook heel goed dat u bij uw soort blijft – het zou heel verkeerd zijn als u de plek van uw triomfen verlaat...

ANATOL Maar wat moet ik dan doen – ze houden alleen van mij daar buiten.

GABRIELE Begrijpen ze u ook... daarbuiten?

ANATOL Geen idee! – Maar, ziet u... in de kleine wereld word ik alleen bemind, in de grote – alleen begrepen – U weet toch...

GABRIELE Ik weet helemaal niets... en wil verder niets weten! – Kom... hier is precies de goede winkel... daar zullen we iets kopen voor uw meisje...

ANATOL Mevrouw! –

GABRIELE Nou ja... kijk eens... daar... zo'n klein kistje met drie verschillende parfums... of deze hier met zes zeepjes... patchoeli... chypre... jocky-club... dat zou iets kunnen zijn – niet waar?

ANATOL Mevrouw, dat is niet zo mooi van u!

GABRIELE Of wacht eens, hier...! – Kijk toch... Deze kleine broche met zes namaakdiamanten, – denk je eens in – zes! – Hoe dat alleen al glinstert! – Of deze charmante, kleine armband met een verrukkelijke hanger... ach – eentje stelt een onvervalste negerkop voor. Dat moet toch een fantastische indruk maken... in de voorstad!...

ANATOL Mevrouw – u vergist zich! U kent deze meisjes niet – ze zijn anders dan u zich voorstelt...

GABRIELE En daar... ach, wat charmant! – Kom toch dichterbij – nou – wat zegt u van deze hoed? – Dat model was twee jaar geleden nog heel modern! En die veren – hoe ze deinen – nou? Dat zou een kolossale sensatie kunnen zijn - op station Hernals?!

ANATOL Mevrouw... van Hernals was nooit sprake... en overigens onderschat u waarschijnlijk ook de smaak van Hernals...

GABRIELE Ja... het is echt heel moeilijk met u – help mij toch – geef mij een aanwijzing –

ANATOL Hoe moet ik dat...?! U zult alleen maar hautain glimlachen – wat ik ook zeg!

GABRIELE O nee, o nee! – vertel 't me...! Is ze ijdel – of bescheiden? – Is ze groot of klein? – Dweept ze met bonte kleuren...?

ANATOL Ik had uw vriendelijkheid niet moeten aannemen! – U spot alleen maar!

GABRIELE O nee, ik luister al! – Vertel me toch wat over haar!

ANATOL Dat durf ik niet –

GABRIELE Durf het maar!... Sinds wanneer...?

ANATOL Laten we daar niet over spreken!

GABRIELE Ik sta er op! – Sinds wanneer kent u haar?

ANATOL Sinds – langere tijd!

GABRIELE Laat u toch niet op deze manier uithoren...! Vertel mij eens de hele geschiedenis!...

ANATOL Er is helemaal geen geschiedenis!

GABRIELE Maar waar heeft u haar leren kennen, en hoe en wanneer, en wat is het eigenlijk voor een meisje – dat zou ik graag willen weten!

ANATOL Goed – maar het is saai – daar moet ik u op attenderen!

GABRIELE Het interesseert me. Ik zou werkelijk graag eens iets over deze wereld te weten willen komen! – Wat is het eigenlijk voor een wereld? – Ik ken hem helemaal niet!

ANATOL U zal hem ook helemaal niet begrijpen!

GABRIELE O, meneer.

ANATOL U heeft zo'n summiere verachting voor alles wat niet tot uw milieu behoort! – Heel onterecht.

GABRIELE Maar ik ben heel leergierig! – Niemand vertelt mij iets uit deze wereld! – Hoe zou ik hem dan moeten kennen?

ANATOL Maar... u heeft het vage gevoel dat – men u daar iets afneemt. Stille jaloezie!

GABRIELE Alsjeblieft – mij neemt niemand iets af – als ik iets houden wil.

ANATOL Ja... maar ook als u het niet wilt... ergert het u toch als een ander het krijgt?

GABRIELE O –!

ANATOL Mevrouw... Dat is alleen maar onvervalst vrouwelijk! En omdat het onvervalst vrouwelijk is – is het waarschijnlijk ook hoogst voornaam en mooi en diep...!

GABRIELE Waar haalt u toch die ironie vandaan!!

ANATOL Waar ik die vandaan haal? – Ik zal het u zeggen. Ook ik was ooit goed – en vol vertrouwen – en er was geen hoon in mijn woorden... En ik heb vele wonden stil verdragen –

GABRIELE Niet romantisch worden!

ANATOL De eerlijke wonden – ja! – Een 'nee' op het juiste moment, zelfs van de geliefdste lippen – dat kon ik verdragen. – Maar een 'nee' als de ogen honderd keer 'misschien' hebben gezegd – als de lippen honderd keer 'zou kunnen' hebben geglimlacht – als de klank van de stem honderd keer als 'zeker' heeft geklonken – zo'n 'nee' maakt iemand -

GABRIELE We zouden toch iets kopen!

ANATOL Zo'n 'nee' maakt van iemand een nar... of iemand die spot!

GABRIELE ... U zou mij toch...vertellen –

ANATOL Goed – als u met alle geweld wilt dat ik iets vertel...

GABRIELE Zeker wil ik dat!... Hoe heeft u haar leren kennen...?

ANATOL God – zoals je nu eenmaal iemand leert kennen! – Op straat – bij 't dansen – in een bus – onder een paraplu –

GABRIELE Maar – u weet – dit speciale geval interesseert me. Wij zouden voor dit speciale geval iets kopen!

ANATOL Daar in de...'kleine wereld' zijn geen speciale gevallen – eigenlijk ook in de grote niet... Jullie zijn allemaal zo typisch!

GABRIELE Meneer! Nu begint u –

ANATOL Het is niet beledigend – absoluut niet! Ik ben toch ook een type?

GABRIELE En wat voor eentje dan?

ANATOL ... Lichtzinnige melancholicus!

GABRIELE ... En... en ik?

ANATOL U? – heel eenvoudig: Mondaine!

GABRIELE Zo...! ... En zij?

ANATOL Zij...? zij... het zoete schepseltje!

GABRIELE Zoet? Gewoon zoet? – En ik – heel gewoon 'n mondaine –

ANATOL Boze mondaine – als u dat absoluut wilt...

GABRIELE Goed... vertel mij dan eindelijk over... dat zoete meisje!

ANATOL Ze is niet fascinerend mooi – ze is niet bijzonder elegant – en ze is absoluut niet intelligent...

GABRIELE Ik wil niet weten wat ze niet is –

ANATOL Ze heeft de zachte lieflijkheid van een lenteavond... en de gratie van een betoverde prinses... en het esprit van een meisje dat weet lief te hebben!

GABRIELE Dat soort esprit moet nogal algemeen zijn... in uw kleine wereld!...

ANATOL Dat kunt u zich niet voorstellen!... Er is teveel voor u verzwegen toen u een jong meisje was – en er is u te veel verteld sinds u een jonge vrouw bent!... Daar lijdt de naïviteit van uw beschouwingen onder –

GABRIELE Maar u hoort toch dat – ik graag wil leren... Ik geloof al in uw 'betoverde prinses'! – Vertel me eens hoe de tovertuin eruit ziet waarin zij rust –

ANATOL U mag zich er vooral geen schitterende salon bij voorstellen waar zware portières neervallen – met makartboeketten in de hoeken, snuisterijen, staande lampen, mat fluweel... en het geaffecteerde halfdonker van een wegstervende namiddag...

GABRIELE Ik wil niet weten wat ik mij er niet bij moet voorstellen...

ANATOL Dus – stelt u zich voor – een kleine schemerige kamer – heel klein – geverfde muren – een beetje te licht van kleur – hier en daar hangen een paar oude, slechte kopergravures met verbleekte opschriften. – Een hanglamp met kap. – Vanuit het raam als het avond wordt, het uitzicht op daken en schoorstenen die opgaan in het donker!... En – als de lente komt zal de tuin er tegenover bloeien en geuren...

GABRIELE Wat moet u gelukkig zijn dat u met de kerst al aan de lente denkt!

ANATOL Ja – daar ben ik soms ook gelukkig!

GABRIELE Genoeg, genoeg! – Het wordt laat... we zouden iets voor haar kopen!... Misschien iets voor de kamer met de geverfde muren...

ANATOL Daar ontbreekt niets!

GABRIELE Ja... voor haar! – Dat wil ik wel geloven! – Maar ik zou graag voor u – ja voor u! De kamer echt naar uw smaak opluisteren.

ANATOL Voor mij? –

GABRIELE Met een Perzisch tapijt...

ANATOL Maar alsjeblieft – daar!

GABRIELE Met een hanglamp van gebroken, rood-groen glas...?

ANATOL Hm!

GABRIELE Een paar vazen met verse bloemen?

ANATOL Ja... maar ik wil wat voor haar meebrengen –

GABRIELE Ach ja... het is waar – we moeten een besluit maken – ze zit misschien al op u te wachten?

ANATOL Zeker!

GABRIELE Ze wacht?! – vertel... hoe ontvangt ze u? –

ANATOL Ach – zoals je iemand ontvangt. –

GABRIELE Ze hoort uw voetstappen al op de trap, nietwaar?

ANATOL Ja... soms...

GABRIELE En staat bij de deur?

ANATOL Ja!

GABRIELE En valt u om de hals – en kust u – en zegt... Wat zegt ze dan...?

ANATOL Wat je in zulke gevallen zegt...

GABRIELE Nou... bijvoorbeeld!

ANATOL Ik weet geen voorbeeld!

GABRIELE Wat zei ze gisteren?

ANATOL Ach – niks bijzonders... dat klinkt zo onnozel, als je de klank van haar stem er niet bij hoort...!

GABRIELE Die kan ik er wel bij denken: Nou – wat zei ze?

ANATOL ...'Ik ben zo blij, dat ik je weer heb'!

GABRIELE 'Ik ben zo blij' – wat?!

ANATOL 'Dat ik je weer heb'!

GABRIELE ... Dat is eigenlijk lief – heel lief! –

ANATOL Ja... het is hartelijk en waar.

GABRIELE En zij... altijd alleen? – Jullie kunnen elkaar ongestoord zien!? –

ANATOL Nou ja – ze leeft voor zichzelf – ze is helemaal alleen – geen vader, geen moeder... niet eens een tante!

GABRIELE En u...bent alles voor haar...?

ANATOL ...Misschien!...Vandaag... *zwijgen*

GABRIELE Het wordt al laat – ziet u hoe leeg het al in de straten is...

ANATOL O – ik heb u opgehouden! – U moet natuurlijk naar huis. –

GABRIELE Natuurlijk – natuurlijk! Ze zullen al op me wachten! – Hoe doen we dat nu met het cadeau...?

ANATOL O – ik vind nog wel een of andere kleinigheid...!

GABRIELE Wie weet, wie weet! – En ik heb me nu eenmaal in mijn hoofd gehaald, dat ik uw... dat ik voor het... meisje – wat uit wil zoeken...!

ANATOL Maar, mevrouw!

GABRIELE ... Ik zou er het liefste bij willen zijn als u haar het kerstcadeau brengt!... Ik heb zo'n zin gekregen om dat kamertje en dat lieve schepseltje te zien! – Die weet helemaal niet hoe goed ze het heeft!

ANATOL ...!

GABRIELE Nou, geef mij die pakjes! – Het is al laat...

ANATOL Ja, ja! Hier zijn ze – maar...

GABRIELE Alstublieft – roep die wagen die ons daar tegemoet komt...

ANATOL Wat een haast, opeens?!

GABRIELE Alsjeblieft, alsjeblieft. *Hij wenkt.* Ik dank u wel...! Maar wat doen we nu met het cadeau...? *De wagen is gestopt, hij en zij zijn blijven staan, hij wil de deur openen.* Wacht even! - ...Ik wil haar graag zelf iets geven!

ANATOL U...?! Mevrouw, u zelf...

GABRIELE Wat?! – Hier... neem... deze bloemen... heel eenvoudig, deze bloemen...! Het moet niets meer zijn dan een groet, verder helemaal niets... Maar... u moet haar iets zeggen.

ANATOL Mevrouw – u bent zo lief –

GABRIELE Beloof mij het haar te bezorgen... en met de woorden die ik u zal meegeven –

ANATOL Zeker.

GABRIELE Belooft u het? –

ANATOL Ja... met plezier! Waarom ook niet!

GABRIELE *heeft de deur van de wagen geopend* Zeg haar...

ANATOL Nou...?

GABRIELE Zeg haar: Deze bloemen... mijn lief meisje, schenkt je een vrouw die misschien net zo kan lief hebben als jij maar die de moed er niet voor had...

ANATOL Me...mevrouw - -

Ze is in de wagen gestapt - - - de wagen rijdt verder, de straten zijn bijna leeg van mensen geworden. Hij kijkt de wagen lang na tot hij de hoek om is... Hij blijft nog een tijdje staan, dan kijkt hij op de klok en haast zich voort.

EPISODE

*Anatol, Max, Bianca
kamer van Max, donker*

Max zit voor het bureau en leest, zijn sigaar rokend, een brief.

MAX 'Mijn lieve Max! Daar ben ik weer. Ons gezelschap blijft drie maanden hier, zoals je wel in de krant gelezen zal hebben. De eerste avond behoort de vriendschap. Vanavond kom ik bij je. Bibi...' Bibi... Bianca dus... Nou, ik zal op haar wachten. *Er wordt geklopt.* Zou ze het al zijn...? Binnen!

ANATOL *komt binnen met een groot pakket onder zijn arm, somber*
Goedenavond!

MAX Ah – wat heb je daar?

ANATOL Ik zoek een asiel voor mijn verleden.

MAX Hoe moet ik dat opvatten?

ANATOL *reikt hem het pakket aan*

MAX Nou?

ANATOL Hier heb je mijn verleden, mijn hele jeugdleven: neem het bij je op.

MAX Met plezier. Maar je zal je toch wel nader verklaren?

ANATOL Mag ik gaan zitten?

MAX Zeker. Waarom doe je zo formeel?

ANATOL *is gaan zitten* Mag ik een sigaar?

MAX Hier! Neem, ze zijn van de oogst van dit jaar.

ANATOL *steekt de aangeboden sigaar aan* Ah – uitstekend!

MAX *op het pakket wijzend dat Anatol op het bureau heeft gelegd.* En...?

ANATOL Dit jeugdleven heeft in mijn huis geen onderkomen meer! Ik verlaat de stad.

MAX O!

ANATOL Ik begin een nieuw leven voor onbepaalde tijd. Ik moet vrij zijn en alleen en daarom maak ik me los van het verleden.

MAX Dus je hebt een nieuwe liefde.

ANATOL Nee – ik heb alleen voorlopig de oude niet meer... *snel afbrekend en op het pakket wijzend* – bij jou, mijn lieve vriend, mag ik al deze rommel laten rusten.

MAX Rommel, zeg je! – Waarom verbrand je het dan niet?

ANATOL Kan ik niet.

MAX Dat is kinderachtig.

ANATOL O nee: dat is mijn manier van trouw. Geen van allen die ik bemind heb kan ik vergeten. Als ik deze blaadjes, bloemen, lokken pak – je moet me toestaan, soms bij je te komen, alleen om ze even te pakken – dan ben ik weer bij ze, dan leven ze weer en aanbid ik ze opnieuw.

MAX Jij wilt dus in mijn woning een rendez-vous met oude geliefden...?

ANATOL *hem nauwelijks horend* Soms heb ik het idee... Als er een of ander toverwoord zou bestaan dat ze allemaal weer zou laten verschijnen! Als ik ze eens tevoorschijn zou kunnen toveren uit het niets!

MAX Dat zou een heel uiteenlopend niets zijn.

ANATOL Ja, ja... stel je voor dat ik het zou uitspreken, dit woord...

MAX Misschien vind je er een dat werkt... bijvoorbeeld: Mijn-enige-echte-geliefde!

ANATOL Ik roep dus: Mijn-enige-echte-geliefde...! En dan komen ze allemaal, de ene uit een of ander klein huisje in de voorstad, de ander uit de prachtige salon van meneer haar echtgenoot – eentje uit de kleedkamer van haar theater –

MAX Meerdere!

ANATOL Meerdere – goed... Eentje uit een naaiatelier –

MAX Eentje uit de armen van een nieuwe geliefde –

ANATOL Eentje uit het graf... Eentje van hier – eentje van daar – en nu zijn ze allemaal hier...

MAX Spreek het woord liever niet uit. Dat zou een onbehaaglijke bijeenkomst kunnen worden. Ze zijn misschien allemaal opgehouden je lief te hebben – maar niemand met jaloers te zijn.

ANATOL Heel wijs... Rust dus in vrede.

MAX Nu moeten we een plek zien te vinden voor dit imposante pakketje.
Anatol maakt het pak open, er komen sierlijke, door linten samengebonden pakjes tevoorschijn.

MAX Ah!

ANATOL Het is allemaal netjes geordend.

MAX Op naam?

ANATOL O nee. Ieder pakje heeft een opschrift: Een versje, een woord, een opmerking, die de herinnering oproept. Geen namen – want Marie of Anna konden ze uiteindelijk allemaal heten.

MAX Laat lezen.

ANATOL Zal ik ze allemaal weer herkennen? Sommige liggen daar al jarenlang zonder dat ik er ooit naar gekeken heb.

MAX *een van de pakjes in de hand nemend, het opschrift lezend*
'Jij verrukkelijke mooie, lieve, wilde,
Ik weet nog hoe je gilde
Toen ik je kuste, mijn lief Mathilde,
Jij bent alles wat ik wilde!'
... Dat is dan toch een naam - ? Mathilde!

ANATOL Ja, Mathilde. – Maar ze heette anders. In ieder geval gilde ze, toen ik haar kuste.

MAX Wie was dat dan?

ANATOL Vraag dat niet. Ze heeft in mijn armen gelegen, dat is genoeg.

MAX Weg dus met Mathilde. – Een heel dun pakje trouwens.

ANATOL Ja, er zit alleen een haarlok in.

MAX Helemaal geen brief?

ANATOL O – van haar! Dat zou haar enorme moeite hebben gekost. Waar zouden we zijn als alle vrouwen ons brieven schreven! Dus weg met Mathilde.

MAX 'In één opzicht zijn alle vrouwen hetzelfde: Ze worden impertinent als je ze op een leugen betrapt'

ANATOL Ja, dat is waar!

MAX Wie was dat? Een zwaar pakje!

ANATOL Acht kantjes lang leugens! Weg ermee.

MAX En impertinent was ze ook?

ANATOL Toen ik erachter kwam. Weg met haar.

MAX Weg met de impertinente leugenaarster.

ANATOL Geen beledigingen. Ze lag in mijn armen – ze is heilig.

MAX Dat is tenminste een goede reden. Verder dus.

‘Om mijn boze humeur met wortel en al uit te rukken, denk ik heel even aan je aanstaande man.

Ja dan, kan ik een glimlach niet onderdrukken
 Jij liever dan ik, schatje, denk ik dan.’

ANATOL *glimlachend* Ach ja, dat was zij.

MAX Ah – en wat zit er in?

ANATOL Een foto. Zij met haar verloofde.

MAX Kende je hem?

ANATOL Natuurlijk, anders had ik er niet om kunnen lachen. ‘t Was een idioot.

MAX *ernstig* Hij heeft in haar armen gelegen, hij is heilig.

ANATOL Nou, hou op.

MAX Weg met het lieve schatje met de lachwekkende bruidegom. *neemt een nieuw pakje* Wat is dat? Alleen een woord?

ANATOL Wat dan?

MAX ‘Oorvijs.’

ANATOL Och, ik weet het alweer.

MAX Dat was zeker het einde?

ANATOL Nee, het begin.

MAX Ach! En hier... ‘Het is makkelijker om de richting van een vlam te veranderen dan haar te doen ontvlammen’. Wat betekent dat?

ANATOL Nou, ik heb de richting van de vlam verandert: Een ander heeft haar doen ontvlammen.

MAX Weg met de vlam... ‘Zij neemt altijd haar krultang mee’. *kijkt Anatol vragend aan*

ANATOL Ja, zij nam altijd haar krultang mee – voor de zekerheid. Maar ze was heel aardig. Ik heb trouwens alleen maar een stukje van haar sluier.

MAX Ja, ik voel het... *verder lezend* ‘Hoe heb ik je verloren?’ Nou, hoe heb je haar verloren?

ANATOL Dat weet ik dus niet. Ze was weg – plotseling uit mijn leven. Ik verzeker je, dat komt af en toe voor. Het is alsof je ergens je paraplu hebt laten staan en het je pas dagen later herinnert... Je weet dan niet meer waar en wanneer.

MAX Aju, paraplu. ‘Je was een zoet lief ding – ‘

ANATOL *dromerig doorgaand* ‘Meisje met de afgekloven vingers’.

MAX Dat was Cora, - toch?

ANATOL Ja – je hebt haar gekend.

MAX Weet je wat er van haar is geworden?

ANATOL Ik ben haar later weer tegengekomen – als echtgenote van een meestermeubelmaker.

MAX Echt waar!

ANATOL Ja, zo eindigen deze meisjes met afgekloven vingers. In de stad worden ze bemind en in de voorstad trouwen ze... het was een schat!

MAX Vaarwel –! En wat is dat?... ‘Episode’ – Er zit helemaal niets in?... Stof!

ANATOL *de envelop in de hand nemend* Stof – ? Dat was ooit een bloem!

MAX Wat betekent dat: Episode?

ANATOL Ach niets, een toevallige gedachte. Het was maar een episode, een roman van twee uur... niets! ... Ja, stof! – Dat van zoveel zoetigheid niets anders overblijft is eigenlijk treurig. – Hè?

MAX Ja, dat is zeker treurig... Maar hoe kwam je dan op dit woord? Dat had je toch op alle pakjes kunnen schrijven?

ANATOL Jawel, maar nooit werd ik het me zo bewust als toen. Vaak, als ik met iemand samen was, vooral vroeger, toen ik nog zeer groots over mezelf dacht, lag op mijn lippen: Jij arm kind – jij arm kind – !

MAX Hoezo?

ANATOL Nou, ik vond mezelf sterk van geest. Deze meisjes en vrouwen – ik vermorzelde ze onder mijn onverbiddelijke stappen waarmee ik over de aarde wandelde. Wereldwet dacht ik – ik moet over jullie heen.

MAX Jij was de stormwind die de bloesems afrukte... niet?

ANATOL Ja! Ik stormde. Daarom dacht ik: Jij arm, arm kind. Maar eigenlijk heb ik me vergist. Ik weet nu dat ik niet tot de groten behoor, en, dat is nog het treurigste – ik heb mij er in geschikt. Maar toen!

MAX Nou, en de episode?

ANATOL Ja, dat was precies zo... Zij was een van de schepsels die ik op mijn weg vond.

MAX En vermorzelde.

ANATOL Als ik er over nadenk, lijkt het me: Dat ik die inderdaad heb vermorzeld.

MAX Ah!

ANATOL Ja, luister. Eigenlijk is het het allermooiste wat ik heb meegemaakt... Ik kan het je niet eens vertellen.

MAX Waarom niet?

ANATOL Omdat het zo gewoon is... Het is...niets. Jij zou er niets moois in kunnen zien. Het geheim van alles is dat ik het heb beleefd.

MAX Nou – ?

ANATOL Ik zit voor mijn piano... In die kleine kamer waar ik toen woonde... Avond... Ik ken haar twee uur... Mijn groen-rode hanglamp brandt – de groen-rode hanglamp, die hoort er ook bij.

MAX Nou?

ANATOL Altijd met je verwachtingsvolle ‘nou’... Verder is er eigenlijk niets... Ik ken haar twee uur, ik weet ook dat ik haar na die avond waarschijnlijk nooit meer zal zien – dat heeft ze mij gezegd – en ik voel dat ik op dat moment waanzinnig bemind wordt. Dat ontroert me diep – de hele lucht was dronken en rook naar deze liefde... Begrijp je?

Max knikt – En ik had weer die dwaze goddelijke gedachte: Jij arm – arm kind! Het vluchtige van de verhouding drong zo duidelijk tot mijn bewustzijn door.

Terwijl ik de warme adem van haar mond op mijn hand voelde, beleefde ik alles al in herinnering. Het was eigenlijk al voorbij. Zij was weer eentje geweest waar ik overheen moest. Het woord schoot me zelfs te binnen, dat droge woord: episode. En daarbij was ik zelf iets eeuwigs... Ik wist ook dat dit uur nooit meer uit haar gedachten zou kunnen verdwijnen – juist bij haar wist ik het. Vaak voel je het al: morgenvroeg ben ik vergeten. Maar toen was het iets anders. Voor haar, die aan mijn voeten lag, betekende ik een wereld, ik voelde met wat voor heilige, onvergankelijke liefde zij mij op dat moment omringde. Dat voel je, dat ontgaat je niet. Op dat ogenblik kon ze zeker aan niets anders denken dan aan mij – alleen aan mij. Maar zij was voor mij toen al verleden tijd, vervluchtigd, de episode.

MAX Wie was ze eigenlijk?

ANATOL Wie ze was –? Nou, je hebt haar gekend. – We hebben haar op een avond op een vrolijk feestje ontmoet, jij kende haar zelfs al van vroeger.

MAX Maar wie dan? Ik ken er zoveel van vroeger. Jij schildert haar in je hanglamplicht als een sprookjesfiguur.

ANATOL Ja – in het leven was ze dat niet. Weet je wat ze was – ? Ik vernietig nu eigenlijk het hele aureool.

MAX Dus ze was – ?

ANATOL *glimlachend* Ze was – van –

MAX Van het theater – ?

ANATOL Nee – van het circus.

MAX Dat kan niet!

ANATOL Jawel – Bianca was het. Ik heb je nooit verteld dat ik haar nog eens ontmoette – na die avond, toen heb ik me helemaal niet met haar bezig gehouden.

MAX En je gelooft werkelijk dat Bibi je liefhad – ?

ANATOL Ja, zij! Acht of tien dagen na dat feest ontmoetten wij elkaar op straat... de volgende ochtend moest ze met het hele gezelschap naar Rusland.

MAX Het werd dus de hoogste tijd.

ANATOL Zie je wel, nu is de glans eraf. Jij hebt het ware geheim van de liefde nog niet ontdekt.

MAX Waar ligt voor jou dan de oplossing van het raadsel van de vrouw?

ANATOL In de stemming.

MAX Ah – jij hebt het halfdonker nodig, je groen-rode hanglamp... je pianospel.

ANATOL Ja, dat is het. En dat maakt het leven zo rijk en afwisselend, dat één kleur de hele wereld voor mij verandert. Wat zou voor jou, wat zou voor duizend anderen dit meisje zijn geweest met die fonkelende haren, wat voor jullie die hanglamp waarmee jij spot. Een circuspaardrijdster en een rood-groen glas met licht erachter! Dan is natuurlijk de betovering weg, dan kan je wel leven maar je zal nooit iets beleven. Jullie stappen binnen in een of ander avontuur, brutaal, met open ogen, maar met een gesloten bewustzijn, en het blijft kleurloos voor jullie! Uit mijn ziel, ja, uit mij schitteren duizend lichten en kleuren, en ik kan voelen, waar jullie alleen – consumeren!

MAX Een ware toverbron, die 'stemming' van jou. Alle vrouwen die jij bemint springen er in en brengen dan een vreemde geur van avontuur en eigenaardigheid mee waardoor jij je laat bedwelmen.

ANATOL Zie het zoals je wilt.

MAX En wat jouw circuspaardrijdster betreft, je gaat me toch niet vertellen dat zij onder de groen-rode hanglamp hetzelfde heeft gevoeld als jij.

ANATOL Ik heb gevoeld wat zij in mijn armen voelde!

MAX Nou, ik heb haar toch ook gekend, jouw Bianca, en beter dan jij.

ANATOL Beter?

MAX Beter, omdat wij elkaar niet beminden. Voor mij is ze niet die sprookjesfiguur, voor mij is ze een van de duizend gevallenen. De fantasie van een dromer verleent haar nieuwe maagdelijkheid. Voor mij is ze niet beter dan honderd anderen die door hoepels springen of kortgerokt in de laatste quadrille staan.

ANATOL Zo... zo...

MAX Meer was ze niet. Niet ik heb over het hoofd gezien wat ze was, maar jij zag wat ze niet was. Je hebt je eigen fantastische jeugd en vuur in haar nietige hart gevoeld, en wat jou tegemoet glansde was licht van jouw licht.

ANATOL Nietwaar. Dat is vaak gebeurd. Maar toen niet. Ik wil haar niet beter maken dan ze is. Ik was noch de eerste noch de laatste... ik was –

MAX Wat was je?... een van de velen. Zij was het zelfde in jouw armen als in die van anderen. De vrouw op haar hoogtepunt!

ANATOL Waarom heb ik je dit verteld? Je begrijpt me niet.

MAX O nee. Jij begrijpt mij niet. Ik wilde alleen maar zeggen, jij mag de zoetste betovering gevoeld hebben, terwijl het voor haar hetzelfde betekende als de vele keren ervoor. Zou de wereld voor haar duizend kleuren hebben?

ANATOL Heb je haar heel goed gekend?

MAX Ja, wij hebben elkaar vaak ontmoet in dat vrolijke gezelschap.

ANATOL Dat was alles?

MAX Alles. Maar wij waren goede vrienden. Ze was geestig, we praatten graag met elkaar.

ANATOL Was dat alles?

MAX Alles...

ANATOL ... En toch... mij heeft ze lief gehad.

MAX Laten we verder lezen... *Neemt een pakje in de hand.* 'Wist ik maar wat jouw glimlachen betekende, jij groenogige...'

ANATOL ... Wist jij trouwens dat het circus er weer is?

MAX Zeker. Zij ook.

ANATOL Zeker.

MAX Heel zeker. En ik zal haar vanavond zelfs weer zien.

ANATOL Wat? Jij? Weet je waar ze woont?

MAX Ze heeft me geschreven, ze komt bij mij.

ANATOL *Springt van zijn stoel op.* Wat? En dat zeg je me nu pas?

MAX Wat gaat jou dat aan? Jij wilt toch 'vrij en alleen' zijn!

ANATOL Ach wat!

MAX Er is niets zo treurig als een opgewarmde betovering.

ANATOL Wat bedoel je – ?

MAX Ik bedoel dat je moet oppassen haar weer te zien.

ANATOL Omdat ze opnieuw gevaarlijk voor me zou kunnen zijn?

MAX Nee – omdat het toen zo mooi was. Ga naar huis met je heerlijke herinnering. Je moet niet nog eens hetzelfde willen beleven

ANATOL Jij kunt toch niet serieus geloven dat ik afstand doe van een weerzien dat mij zo makkelijk wordt gemaakt.

MAX Ze is slimmer dan jij. Zij heeft je niet geschreven... misschien trouwens alleen omdat ze je vergeten is.

ANATOL Onzin.

MAX 't Zou toch kunnen?

ANATOL Daar lach ik om.

MAX Niet ieders herinnering drinkt van het levenselixer 'stemming'. Zoals de jouwe waardoor ze eeuwig fris blijft.

ANATOL O – dat uur toen!

MAX Nou?

ANATOL Het was een van die onsterfelijke uren.

MAX Ik hoor voetstappen in de hal.

ANATOL Misschien is ze het wel.

MAX Ga, ga weg door mijn slaapkamer.

ANATOL Ik ben niet gek..

MAX Ga – waarom zou je de betovering vernietigen

ANATOL Ik blijf. *Er wordt geklopt.*

MAX Ga! Ga snel!

ANATOL *schudt zijn hoofd*

MAX Ga hier staan, zodat ze je tenminste niet meteen ziet – hierheen...
Hij duwt hem naar de open haard zodat hij gedeeltelijk door het scherm bedekt is.

ANATOL *leunt op de schoorsteen* Voor mijn part. *Er wordt geklopt.*

MAX Binnen!

BIANCA *komt binnen, opgewekt* Goedenavond lieve vriend, daar ben ik weer.

MAX *steekt haar zijn handen toe* Goedenavond lieve Bianca, dat is heel lief van je, werkelijk lief!

BIANCA Je hebt mijn brief toch ontvangen? Je bent de allereerste – de enige trouwens.

MAX En je kunt je niet voorstellen hoe trots ik ben.

BIANCA En hoe is het met de anderen? Ons Sacherclubje? Bestaat het nog? Zullen we elkaar weer iedere avond na de voorstelling ontmoeten?

MAX *helpt haar haar jas uitdoen* Er zijn avonden geweest waar je niet te vinden was.

BIANCA Na de voorstelling?

MAX Ja, waar je gelijk na de voorstelling verdwenen was.

BIANCA *glimlachend* Ach ja... natuurlijk... mooi als je dat zo gezegd wordt – zonder de minste jaloezie! Het is belangrijk om vrienden te hebben als jij...

MAX Ja, ja, dat moet.

BIANCA Die liefhebben zonder pijn te doen.

MAX Dat gebeurt zelden!

BIANCA *ziet de schaduw van Anatol* Je bent niet alleen.

ANATOL *treedt naar voren, maakt een buiging.*
 MAX Een oude bekende.
 BIANCA *zet haar handbril op* Ah...
 ANATOL *komt dichterbij* Hallo...
 MAX Wat zeg je van de verrassing, Bibi?
 BIANCA *beetje verlegen, zoekt blijkbaar in haar herinnering* Ah, inderdaad, wij kennen elkaar...
 ANATOL Zeker – Bianca.
 BIANCA Natuurlijk – wij kennen elkaar heel goed...
 ANATOL *pakt met beide handen haar rechterhand* Bianca.
 BIANCA Alleen waar was het waar we elkaar ontmoetten... alleen waar...
 ach ja!
 MAX Herinner je...
 BIANCA Natuurlijk... Ja toch... het was in St. Petersburg...?
 ANATOL *laat snel haar hand los* Het was... niet in St. Petersburg, Bianca...
wil gaan
 BIANCA *angstig naar Max* Wat heeft hij toch... Heb ik hem beledigd?
 MAX Daar sluipt hij weg.
Anatol is door de deur op de achtergrond verdwenen.

BIANCA Ja, wat heeft dat te betekenen?
 MAX Heb je hem dan niet herkend?
 BIANCA Herkend... ja, ja. Maar ik weet niet precies waar en wanneer?
 MAX Maar, Bibi, het was Anatol!
 BIANCA Anatol – ?... Anatol ...?
 MAX Anatol – piano – hanglamp... zo'n rood-groene... hier in de stad – drie jaar geleden...
 BIANCA *grijpt naar haar voorhoofd* Waar had ik mijn ogen? Anatol! *naar de deur* Ik moet hem terugroepen... *opent de deur* Anatol! *loopt naar buiten, achter de scène, in het trappenhuis.* Anatol! Anatol!
 MAX *staat glimlachend, is haar achterna gegaan tot de deur* Nou?
 BIANCA *komt binnen* Hij moet al op straat zijn. *opent snel het raam* Hij loopt daar beneden.
 MAX *achter haar* Ja, dat is hem.
 BIANCA *roept* Anatol!
 MAX Hij hoort je niet meer.
 BIANCA *stampt zacht op de grond* Wat jammer... Je moet me bij hem verontschuldigen. Ik heb hem gekwetst, die goede, lieve man.
 MAX Dus je herinnert je hem toch weer?
 BIANCA Ja, zeker. Maar... hij lijkt zo erg op iemand uit Petersburg.
 MAX Ik zal het hem zeggen.
 BIANCA En dan: Als je drie jaar niet denkt aan iemand en hij staat plotseling voor je – je kan je toch niet alles herinneren.
 MAX Ik zal het raam dicht doen. Koude lucht. *doet het raam dicht*
 BIANCA Ik zal hem toch nog wel zien?

MAX Misschien. Maar ik wil je iets laten zien. *Hij neemt de envelop van het bureau en houdt hem voor haar.*

BIANCA Wat is dat?

MAX Dat is de bloem die je op die avond - - op die avond droeg.

BIANCA Heeft hij die bewaard?

MAX Zoals je ziet.

BIANCA Dus hij had mij lief?

MAX Vurig, mateloos, eeuwig – – zoals al deze anderen. *wijst op de pakjes*

BIANCA Zoals... al deze anderen! ...Wat betekent dat? Zijn dat allemaal bloemen?

MAX Bloemen, brieven, lokken, foto's. We waren net begonnen ze te ordenen.

BIANCA In verschillende rubrieken.

MAX Ja, blijkbaar.

BIANCA En in welke zit ik?

MAX Ik geloof... in deze. *gooit de envelop in de openhaard*

BIANCA Oh!

MAX *voor zichzelf* Ik wreek je zo goed als ik kan, vriend Anatol... *hardop* Wees nu niet boos... Kom bij me zitten, en vertel eens iets van de afgelopen drie jaar.

BIANCA Daar ben ik echt voor in de stemming! Als je zo ontvangen wordt.

MAX Ik ben toch je vriend... Kom, Bianca... Vertel wat!

BIANCA *gaat in de fauteuil naast de open haard zitten* Wat dan?

MAX Bijvoorbeeld over die 'gelijkenis' in Petersburg.

BIANCA Onuitstaanbaar ben je!

MAX Nou...

BIANCA Maar wat moet ik dan vertellen.

MAX Begin maar... Er was eens... nou... Er was eens een grote, grote stad...

BIANCA *slechtgehumeurd* Daar stond een groot, groot circus.

MAX En verder was daar een kleine, kleine kunstenares.

BIANCA Die sprong door een grote, grote hoepel... *lacht zacht*

MAX Zie je... Het gaat wel! *Het doek begint heel langzaam te zakken.* In een loge...nou... in een loge zat iedere avond...

BIANCA In een loge zat iedere avond een mooie, mooie..... Ach!

MAX Nou... en...?

Het doek is gevallen.

GEDENKSTENEN

Anatol, Emilie

kamer van Emilie

- EMILIE ... Ah... hier ben je – ! Voor mijn bureau...? Zeg, wat doe je eigenlijk? Snuffel je in mijn laden?... Anatol.
- ANATOL Het was m'n goed recht – en ik had gelijk zoals nu blijkt.
- EMILIE En – wat heb je gevonden – ? Je eigen brieven...!
- ANATOL Deze twee kleine stenen...? De ene een robijn en die andere, donkere? – Ik ken ze allebei niet, je hebt ze niet van mij...!
- EMILIE ... Nee... ik was ... vergeten...
- ANATOL Vergeten?...Ze waren goed opgeborgen daar, daar in het hoekje van de onderste la. Beken het toch liever meteen in plaats van te liegen zoals alle... Zo... je zwijgt?... Oh, goedkope verontwaardiging... Het is zo makkelijk om te zwijgen als je schuldig en vernietigd bent... Maar nu wil ik verder zoeken. Waar heb je je andere sieraden verborgen?
- EMILIE Ik heb geen andere.
- ANATOL Nou – *Hij begint de laden open te trekken.*
- EMILIE Zoek niet... Ik zweer je dat ik niets heb.
- ANATOL En deze hier... waarom deze hier?
- EMILIE Ik had ongelijk... misschien...!
- ANATOL Misschien!... Emilie! We staan aan de vooravond van de dag dat ik je tot mijn vrouw wilde maken. Ik geloofde werkelijk al het verleden vernietigd... alles... Samen met jou heb ik de brieven, de waaiers, de duizend kleinigheden, die me aan de tijd herinnerden dat wij elkaar nog niet kenden... Samen met jou heb ik dat alles in het haardvuur gegooid... Armbanden, ringen, oorhangers... we hebben ze weggegeven, verramsjt, ze zijn over de brug de rivier in, uit het raam de straat op gegooid... Hier lag je voor me en zwoer me... 'Alles, alles is voorbij – en in jouw armen heb ik pas gevoeld wat liefde is...' Ik geloofde je natuurlijk... omdat wij alles geloven wat vrouwen ons zeggen, vanaf de eerste leugen die ons gelukkig maakt...
- EMILIE Moet ik het opnieuw zweren?
- ANATOL Wat helpt het?... Ik ben klaar... klaar met jou... Oh, wat heb je dat goed gespeeld. Koortsachtig, alsof je iedere vlek van je verleden wilde wegwassen, heb je niet hier voor het vuur gestaan toen de velletjes en linten en dingetjes opbrandden... En hoe je in mijn armen snikte, toen, toen wij langs de oever van de rivier wandelden en die kostbare armband in het grauwe water gooiden waar hij meteen naar beneden zonk... Hoe je huilde, tranen van loutering, berouw... Domme komedie! Zie je dat het allemaal voor niets was? Dat ik je toch nog wantrouwde? En dat ik met recht daar rondsnuffelde?... Waarom zeg je niets?... Waarom verdedig je je niet...?
- EMILIE Omdat je me wilt verlaten.
- ANATOL Maar ik wil weten wat deze twee stenen betekenen... waarom heb je juist deze twee bewaard?
- EMILIE Hou je niet meer van mij...?
- ANATOL De waarheid, Emilie... de waarheid wil ik weten!

EMILIE Waarom, als je niet meer van me houdt.
 ANATOL Misschien zit er in de waarheid wel iets –
 EMILIE Nou wat?
 ANATOL Dat me alles ... doet begrijpen... Luister, Emilie, ik wil je niet voor
 een gemeen iemand te houden!
 EMILIE Vergeef je me?
 ANATOL Jij moet me zeggen wat deze twee stenen betekenen!
 EMILIE En wil je me dan vergeven – ?
 ANATOL Deze robijn, wat betekent die, waarom je hem bewaart –
 EMILIE – En zal jij rustig naar me luisteren?
 ANATOL ...Ja!... Maar zeg eindelijk iets...
 EMILIE ...Deze robijn... hij komt uit een medaillon... hij is... eruit
 gevallen...
 ANATOL Van wie had je dat medaillon – ?
 EMILIE Dat maakt niet uit... Ik droeg hem alleen op een... bepaalde dag –
 aan een eenvoudig kettinkje... om mijn hals.
 ANATOL Van wie had je – ?
 EMILIE Dat is onbelangrijk... ik geloof van mijn moeder... Kijk, als ik zo
 gemeen was als jij gelooft dan zou ik je kunnen zeggen: Daarom, ik heb hem
 bewaard omdat hij van mijn moeder was – en jij zou me geloven... Maar ik heb
 deze robijn bewaard omdat hij... uit mijn medaillon viel op een dag waarvan de
 herinnering... me dierbaar is...
 ANATOL ...Ga door!
 EMILIE Ach, het zou me opluchten als ik het je vertel. – Zou je me uitlezen
 als ik jaloers zou zijn op je eerste liefde?
 ANATOL Wat bedoel je?
 EMILIE En toch, de herinnering daaraan is iets zoets, een van die pijnen
 die we liefkozen... En dan... voor mij is die dag van betekenis, waarop ik het
 gevoel heb leren kennen dat mij met – jou verbindt. O, je moet hebben leren lief
 hebben om lief te hebben zoals ik jou liefheb!... Hadden wij elkaar gevonden in
 de tijd dat liefde nog iets nieuws voor ons was, wie weet of wij elkaar niet
 achteloos voorbij waren gelopen?... Oh, niet je hoofd schudden, Anatol, het is zo
 en jij hebt het zelf eens gezegd –
 ANATOL Ik zelf – ?
 EMILIE Misschien is het goed zo, zei je, en moesten wij beide eerst rijp
 worden voor deze hoge hartstocht!
 ANATOL Ja... wij weten het altijd wel weer goed te praten als we een
 gevallen vrouw lief hebben.
 EMILIE Deze robijn, ik ben heel eerlijk tegen je, betekent de herinnering
 aan die dag...
 ANATOL ...Zeg het dan... zeg het dan...
 EMILIE – Je weet het al... ja... Anatol... de herinnering aan die dag...
 ach... ik was een dom ding... zestien jaar!
 ANATOL En hij twintig – en groot en zwart!...

EMILIE *onschuldig* Ik weet het niet meer, mijn lief... ik herinner me alleen het ruisende bos, de lentedag, de bomen... ach, ik herinner me een zonnestraal die door de struiken scheen en over gele bloemetjes schitterde –

ANATOL En jij vervloekt de dag niet die jij mij afnam voor ik je kende?

EMILIE Misschien gaf hij mij jou...! Nee, Anatol... hoe het ook is, ik vervloek die dag niet en ik wil ook niet voorliegen dat ik het ooit deed... Anatol, dat ik je lief heb zoals nooit iemand anders – en zoals je nooit geliefd zal worden – dat weet je toch... maar moet ieder uur dat ik ooit beleefde door jouw eerste kus betekenisloos worden, – iedere man die ik ontmoette uit mijn geheugen verdwijnen – moet ik om die reden het moment vergeten dat me een vrouw maakte?

ANATOL En jij beweert dat je me lief hebt – ?

EMILIE Ik kan me de gezichtsuitdrukkingen van die man nauwelijks herinneren, ik weet niet meer hoe zijn ogen –

ANATOL Maar dat je in zijn armen de eerste zuchten van de liefde hebt gelachen... dat vanuit zijn hart voor het eerst die warmte in de jouwe stroomde, die het verwachtingsvolle meisje tot een wetende vrouw maakte, dat kan je niet vergeten, dankbare ziel! En jij ziet niet in dat deze bekentenis me gek moet maken, dat jij in een keer dit hele sluimerende verleden weer hebt opgejaagd!... Ja, nu weet ik het weer, dat jij nog van anderen kussen kan dromen dan de mijne, en als je in mijn armen je ogen sluit is er misschien een ander gezicht dan het mijne!

EMILIE Wat begrijp je mij verkeerd!... Je hebt natuurlijk gelijk als je bedoelt dat we uit elkaar moeten gaan...

ANATOL Nou – hoe moet ik je dan begrijpen...?

EMILIE Wat hebben vrouwen die kunnen liegen het toch goed. Nee... jullie verdragen haar niet, de waarheid...! Zeg me alleen een ding nog: Waarom heb jij er altijd om gesmeekt? 'Alles zou ik je kunnen vergeven, alleen een leugen niet!' Ik hoor nog hoe je 't zei... En ik... ik bekende alles, maakte me laag en armzalig voor jou, schreeuwde je in het gezicht: 'Anatol, ik ben een slet maar ik hou van jou...!' Geen van die domme uitvluchten die anderen in de mond nemen kwam over mijn lippen. – Nee, ik sprak het uit. Anatol, ik heb het goede leventje liefgehad, Anatol, ik was wellustig, warmbloedig – ik heb me verkocht, weggeven – ik ben je liefde niet waard... Herinner jij je ook dat ik dat zei voor je mij de eerste keer de hand kuste?... Ja, ik wilde je ontvluchten omdat ik je liefhad, en jij achtervolgde me... jij hebt om mijn liefde gebedeld. En ik wilde je niet omdat ik de man niet wilde bezoedelen die ik meer, die ik anders – ach, de eerste man die ik lief had...! En toen heb je mij genomen en ik was de jouwe!... Ik heb gehuiverd... gebeefd... gehuild... En jij hebt me zo hoog opgeheven, hebt me alles weer teruggegeven, stuk voor stuk, wat ze me afgenomen hadden... ik was in jouw armen wat ik nog nooit geweest was: schoon... en gelukkig... jij was zo groot... jij kon vergeven... en nu...

ANATOL ...En nu...?

EMILIE En nu jaag je me gewoon weer weg omdat ik net zo ben als al die anderen –

ANATOL Nee.. nee, dat ben je niet.

EMILIE *mild* Dus wat wil je...? Zal ik hem weg gooien... de robijn...?
ANATOL Ik ben niet groot, ach nee... heel, heel klein... gooi hem weg, die robijn... *Hij bekijkt hem.* Hij is uit het medaillon gevallen... hij lag in het gras – tussen de gele bloemen... er viel een zonnestraal op... hij schitterde... *lang zwijgen* Kom, Emilie ... het schemert buiten, laten we in het park gaan wandelen...

EMILIE Zou het niet te koud zijn...?
ANATOL Ach nee, het ruikt al naar de ontwakende lente...
EMILIE Zoals je wilt, mijn lief.
ANATOL Ja – en dit steentje...
EMILIE Ach die...
ANATOL Ja, deze zwarte – wat is er met die – wat is het...?
EMILIE Weet je wat dat voor steen is...?
ANATOL Nou –
EMILIE *met een trotse begeerlijke blik* Een zwarte diamant!
ANATOL *staat op* Ah!
EMILIE *nog altijd de blik op de steen gericht* Zeldzaam!
ANATOL *met onderdrukte woede* Waarom... hm... waarom heb je die... bewaard?
EMILIE *kijkt nog steeds naar de steen* Die... die is een kwart miljoen waard!...
ANATOL *schreeuwt* Ah!...
Hij gooit de steen in de openhaard.
EMILIE *schreeuwt* Wat doe je!!...
Ze bukt en neemt de tang waarmee ze in het vuur woelt om de steen tevoorschijn te halen.
ANATOL *bekijkt haar een paar seconden terwijl zij met gloeiende wangen voor de openhaard geknield is, en dan rustig* Hoer.
Hij gaat.

AFSCHEIDSSOUPER

*Anatol, Max, Annie, een kelner
een privé-kamertje bij Sacher*

Anatol, staand bij de deur, geeft de kelner orders. Max hangt in een fauteuil.

MAX Nou – ben je nou eindelijk eens klaar – ?

ANATOL ... Dadelijk, dadelijk! – Dus alles begrepen? – *Kelner af.*

MAX *als Anatol terug is in het midden van de kamer.* En – als ze helemaal niet komt!?

ANATOL Hoezo ‘helemaal niet!’ – Het is tien uur! – Ze kan er nog helemaal niet zijn!

MAX Het ballet is allang afgelopen!

ANATOL Alsjeblieft zeg – voor ze zich heeft afgeschminkt – en omgekleed! – Ik ga er trouwens even naar toe – haar opwachten!

MAX Verwen haar niet!

ANATOL Verwennen?! – Als je eens wist...

MAX Ik weet ‘t, ik weet ‘t, jij behandelt haar meedogenloos... Alsof dat geen manier van verwennen is...

ANATOL Ik wilde iets heel anders zeggen! – ja... als jij wist...

MAX Zeg het nou eindelijk eens...

ANATOL Ik ben in zo’n officiële bui!

MAX Je wilt je met haar verloven – ?

ANATOL O nee, veel ernstiger!

MAX Je gaat morgen met haar trouwen? –

ANATOL Nee, wat ben jij oppervlakkig! – Met al die uiterlijke rommel heeft de ziel niets te maken. Alsof de ziel niet ernstig zou kunnen zijn.

MAX Dus – jij hebt een tot nog toe onbekend hoekje van je gevoelswereld ontdekt – nou? Alsof ze daar iets van zou begrijpen.

ANATOL Je zit er naast... Ik vier heel eenvoudig... het einde!

MAX Ah!

ANATOL Afscheidssouper!

MAX O...en wat doe ik hier dan – ?

ANATOL Jij moet onze liefde de ogen dichtdrukken!...

MAX Geen smakeloze vergelijkingen, alsjeblieft!

ANATOL Ik stel dit souper al acht dagen uit –

MAX Dan zal je vandaag wel goede honger hebben...

ANATOL ... Dat wil zeggen... wij hebben iedere avond met elkaar gesoupeerd... deze acht dagen – maar – ik vond het woord niet, het goede! Ik durfde het niet... Je hebt geen idee hoe zenuwachtig ik ben!

MAX Waar heb je mij eigenlijk voor nodig? Moet ik je souffleren – ?

ANATOL Je moet er in elk geval zijn – je moet me bijstaan als het nodig is – je moet verzachten – kalmeren – duidelijk maken.

MAX Zou je me niet eerst vertellen waarom – ?

ANATOL Met plezier... Omdat ze me verveelt!

MAX Je amuseert je dus met een ander – ?

ANATOL Ja...!

MAX Zo... zo...!

ANATOL En wat voor een ander!

MAX Type – ?!

ANATOL Helemaal geen!... iets nieuws – iets unieks!

MAX Ach ja... Het type zie je altijd pas op het eind...

ANATOL Stel je een meisje voor – hoe moet ik het zeggen... een driekwartsmaat –

MAX Toch nog een beetje onder de invloed van het ballet!

ANATOL Ja... dat kan ik nou eenmaal niet helpen... ze herinnert me aan een ernstige Weense wals – sentimentele vrolijkheid... glimlachende schalkse weemoed... dat is haar natuur... Een klein, blond, zoet, hoofdje, weet je... zo... nou, het is moeilijk te beschrijven!... Je wordt warm en tevreden bij haar... Als ik haar een boeketje viooltjes geef staan de tranen haar in de ogen...

MAX Probeer het eens met een armbandje

ANATOL ... O mijn lieve vriend – dat gaat niet in dit geval – je vergist je – geloof me... Ik zou met haar ook niet graag hier willen souperen... Voor haar een eethuis in de voorstad, gemoedelijk – met smakeloze gordijnen en lage ambtenaren aan de tafel ernaast! – Ik was de afgelopen avonden steeds in dat soort gelegenheden met haar!

MAX Wat? – Je zei toch net dat je met Annie –

ANATOL Ja, dat is ook zo. Ik moest de laatste week iedere avond twee keer souperen: met de een die ik winnen – met de ander die ik kwijt wou... Het is me helaas nog geen van beide gelukt.....

MAX Weet je wat? – Breng Annie eens naar zo'n eethuis in de voorstad – en die nieuwe met dat blonde koppie naar Sacher... dan gaat het misschien wel!

ANATOL Jij snapt er niets van omdat jij die nieuwe nog niet kent. Dat is de bescheidenheid zelf! – O, ik zeg je – een meisje – je moet haar eens zien als ik een iets betere wijn wil bestellen... wat ze dan doet!

MAX Tranen in de ogen – hè?

ANATOL Ze staat het niet toe – onder geen beding, onder geen enkel beding!...

MAX Dus je drinkt Markensdorfer de laatste tijd – ?

ANATOL Ja... voor tieners – dan champagne natuurlijk... C'est la vie!

MAX Nee... neem me niet kwalijk... zo is het leven niet!

ANATOL Bedenk je alleen het contrast! – Ik heb er tot nu voldoende van genoten! – Dit is weer een van die momenten waarin ik voel dat ik diep van binnen een buitengewoon eerlijke natuur heb –

MAX Zo!... Ah!

ANATOL Ik kan dit dubbelspel niet langer volhouden... Ik verlies al mijn zelfrespect...!

MAX Jij! – Ik ben het, ik, ik... Speel mij geen komedie voor!

ANATOL Waarom niet – jij bent het toch... Maar in ernst... ik kan geen liefde veinzen als ik niets meer voel!

MAX Jij veinst alleen daar waar je iets voelt...

ANATOL Ik heb het Annie eerlijk gezegd, meteen – meteen, helemaal aan het begin... toen wij elkaar eeuwige liefde beloofden: Weet je, lieve Annie – wie

van ons op een mooie dag ontdekt dat het afloopt – zegt het de ander zonder omwegen...

MAX Ah, dat hebben jullie afgesproken toen jullie elkaar eeuwige liefde beloofden... heel goed!

ANATOL Ik heb het haar vaak herhaald: - Wij hebben niet de kleinste verplichting naar elkaar, wij zijn vrij! Wij gaan rustig uit elkaar als onze tijd voorbij is – alleen geen bedrog – dat verafschuw ik!...

MAX Nou, dan zal het wel heel gemakkelijk gaan – vandaag!

ANATOL Makkelijk!... nu ik het zeggen moet durf ik niet... Het zal haar toch pijn doen... Ik kan het huilen niet verdragen. – Als ze huilt wordt ik weer opnieuw verliefd – en dan bedrieg ik weer die ander!

MAX Nee, nee – alleen geen bedrog – dat verafschuw ik!

ANATOL Als jij erbij bent zal alles veel ongedwongener zijn!... Er gaat een adem van koude, gezonde vrolijkheid van jou uit die het sentiment van het afscheid moet bekoelen!... Bij jou huil je niet!...

MAX Nou, ik ben er in ieder geval – dat is alles wat ik voor je kan doen... Haar toespreken? – Nee, nee... dat gaat niet – dat zou tegen mijn overtuiging zijn... ik ben een veel te lief mens...

ANATOL Kijk, lieve Max – tot op zekere hoogte zou jij misschien ook kunnen... Jij zou haar toch kunnen zeggen dat ze aan mij niet zo bijzonder veel verliest –

MAX Nou – dat zal wel gaan –

ANATOL Dat ze honderd andere kan vinden – die mooier – rijker –

MAX Wijzer –

ANATOL Nee, nee, – alsjeblieft – niet overdrijven –

Kelner opent de deur. Annie komt binnen in een regenmantel die ze omgeworpen heeft, witte boa, gele handschoenen draagt ze in de hand, brede opvallende hoed nonchalant opgezet.

ANNIE Oh – goedenavond!

ANATOL Goedenavond, Annie!..... Neem me niet kwalijk –

ANNIE Op jou kan je vertrouwen! *gooit haar regenmantel af* – Ik kijk naar alle kanten – rechts – links – niemand.

ANATOL Het was gelukkig niet ver hiernaartoe!

ANNIE Je moet je woord houden! – Goedenavond, Max! – *tegen Anatol*

Nou – je had ondertussen wel kunnen laten serveren...

ANATOL *omarmt haar.* Heb je geen korset aan? –

ANNIE Zeg – moet ik misschien groot toilet maken – voor jou? – Neem me niet kwalijk –

ANATOL Mij maakt het niet uit – je moet Max excuus vragen!

ANNIE Waarom? – Die geneert zich niet – die is niet jaloers!... Dus... dus... eten – *Kelner klopt.* Binnen! Hij klopt vandaag – Anders doet hij dat niet! *Kelner komt binnen.*

ANATOL Serveren! – *Kelner af.*

ANNIE Dus je bent vandaag niet naar de opera geweest – ? Je hebt niet veel gemist! – Alles was vandaag zo slaperig...

MAX Welke opera was er dan?

ANNIE Ik weet niet... *Ze gaan aan tafel zitten.* Ik kwam in mijn kleedkamer – toen het toneel op – ik heb me om niets bekommerd... om niets!... Ik heb je trouwens iets te zeggen, Anatol!

ANATOL Zo, mijn lief? – Iets belangrijks – ?

ANNIE Ja, tamelijk... Het zal je misschien verrassen... *De kelner dient op.*

ANATOL Ik ben heel nieuwsgierig!... Ook ik...

ANNIE Nee... wacht even... dat is niets voor hem daar –

ANATOL *tegen de kelner* Gaat u... we bellen wel! *Kelner af.*

ANATOL ...En, dus!...

ANNIE – Ja... mijn lieve Anatol... het zal je verrassen... Waarom trouwens! Het zal je helemaal niet verrassen – het mag je niet eens verrassen...

MAX Salarisverhoging?

ANATOL Onderbreek haar toch niet...!

ANNIE Weet je – lieve Anatol... Zeg, zijn dat Oostender of Whitestable?

ANATOL Nu praat ze weer over oesters... Oostender zijn het!

ANNIE Dat dacht ik al... Ach, ik hou van oesters... Dat is toch eigenlijk het enige dat je elke dag kan eten!

MAX Kan?! – Zal! Moet!!

ANNIE Nietwaar! Dat zeg ik!

ANATOL Jij wilde me toch iets heel belangrijks vertellen – ?

ANNIE Ja... belangrijk is het zeker – heel belangrijk! – Herinner jij je nog een bepaalde opmerking?

ANATOL Welke – welke? – Ik kan toch niet weten welke opmerking je bedoelt!

MAX Daar heeft hij gelijk in!

ANNIE Nou, ik bedoel de volgende... Wacht... hoe was het ook alweer – Annie, zei je... wij zullen elkaar nooit bedriegen...

ANATOL Ja... ja... en!

ANNIE Nooit bedriegen!... Liever meteen de hele waarheid zeggen...

ANATOL Ja... ik bedoelde...

ANNIE Maar als het te laat is? –

ANATOL Wat zeg je?

ANNIE Oh – het is niet te laat! – Ik zeg het je op tijd – nog net op tijd... Morgen zou het misschien al te laat zijn!

ANATOL Ben je gek, Annie?

MAX Wat?

ANNIE Anatol, je moet je oesters opeten... anders zeg ik niets... helemaal niets!

ANATOL Wat betekent dat? – ‘Je moet’ – !

ANNIE Eten!!

ANATOL Je moet iets zeggen... ik verdraag deze manier van grappen niet!

ANNIE Nou – het was toch afgesproken dat we het elkaar heel rustig zouden zeggen – als het eenmaal zover is... En nu is het zover –

ANATOL Wat betekent dat?

ANNIE Dat betekent: Dat ik vandaag helaas voor de laatste keer met je soupeer!

ANATOL Je zal toch wel zo goed zijn – je nader te verklaren!

ANNIE Het is uit tussen ons – het moet uit zijn...

ANATOL Ja... zeg –

MAX Dat is uitstekend.

ANNIE Wat vind je daar uitstekend aan? – Uitstekend of niet – het is nu eenmaal zo!

ANATOL Mijn lief – ik heb nog steeds niet begrepen... Heb je misschien een huwelijksaanzoek gekregen...?

ANNIE Ach, als het dat zou zijn! – Dat zou toch geen reden zijn om afscheid te nemen.

ANATOL Afscheid nemen?!

ANNIE Ja, het moet eruit. – Ik ben verliefd – Anatol – verschrikkelijk verliefd!

ANATOL En mag ik vragen op wie?

ANNIE ... Alsjeblieft, Max – wat lach je?

MAX Het is te grappig!

ANATOL Laat hem maar... We moeten met elkaar praten, Annie! – Je bent me een verklaring schuldig...

ANNIE Nou – die geef ik je toch... Ik ben op iemand anders verliefd – en ik zeg het je zonder omwegen – omdat dat tussen ons zo afgesproken was...

ANATOL Ja... maar verdomme – op wie dan?!

ANNIE Ja, lieverd – niet grof worden!

ANATOL Ik verlang... ik verlang...

ANNIE Alsjeblieft, Max – Bel eens – ik heb zo'n honger!

ANATOL Ook dat nog! – Honger. Honger tijdens zo'n gesprek!

MAX *tegen Anatol* Zij soupeert vandaag voor de eerste keer! *Kelner komt binnen.*

ANATOL Wat wil je?

KELNER Er werd gebeld!

MAX Verder serveren! *terwijl de kelner afruimt*

ANNIE Ja... Catalini gaat naar Duitsland... dat is afgesproken...

MAX Zo... en laten ze haar zomaar gaan?

ANNIE Nou... zomaar – dat kan ik eigenlijk niet zeggen.

ANATOL *staat op en loopt de kamer op en neer* Waar is dan de wijn?! – Jij!... Jean!! – Het lijkt wel of je slaapt vandaag!

KELNER Alsjeblieft – de wijn...

ANATOL Ik bedoel niet de wijn die op de tafel staat – dat kan je toch wel bedenken! – De champagne bedoel ik! – Je weet dat ik hem gelijk in het begin op tafel wil hebben! *Kelner af...*

ANATOL Ik vraag om opheldering eindelijk!

ANNIE Je moet van jullie mannen niets geloven, helemaal niets – totaal helemaal niets! – Als ik bedenk hoe mooi je dat allemaal voorgespiegeld hebt: Als we voelen dat het afloopt dan zeggen we dat en scheiden in vrede –

ANATOL Nu ga je me eindelijk –

ANNIE Dat is nu – zijn vrede!

ANATOL Maar lieve schat – je zal toch wel begrijpen dat het me interesseert – wie –

ANNIE *slurpt langzaam van de wijn* Ah...

ANATOL Drink op... drink op!

ANNIE Nou, jij kan nog zo lang –

ANATOL Anders drink je het in een slok –

ANNIE Maar lieve Anatol – Ik neem nu ook afscheid van de bordeaux – wie weet voor hoe lang!

ANATOL Verdomme! – Wat zeg je toch allemaal!...

ANNIE Dan zal er geen bordeaux meer zijn... en geen oesters... En geen champagne! *De kelner komt met de volgende gang.*

ANNIE – En geen filets aux truffes! – Dat is nu allemaal voorbij...

MAX Jezus Christus – heb je een sentimentele maag! *De kelner serveert.*
Mag ik je bedienen?

ANNIE Dank je wel! Zo...

ANATOL *steekt een sigaret aan* –

MAX Eet je niet meer?

ANATOL Voorlopig niet! *Kelner af*

ANATOL ...Dus, nu zou ik graag eens willen weten wie de gelukkige is!

ANNIE En als ik je zijn naam zeg – dan weet je nog niets –

ANATOL Nou – wat voor soort mens is hij? – Hoe heb je hem leren kennen? – Hoe ziet hij eruit?

ANNIE Schoon – beeldschoon! – Dat is echt alles...

ANATOL Nou – en daar neem jij genoegen mee...

ANNIE Ja – daar zullen geen oesters meer zijn...

ANATOL Dat weten we al...

ANNIE ... En geen champagne!

ANATOL Maar, verdomme – hij zal toch nog wel andere eigenschappen hebben dan dat hij geen oesters en champagne voor je kan betalen –

MAX Hij heeft gelijk – dat is toch eigenlijk geen beroep...

ANNIE Nou, wat maakt het uit – als ik van hem hou? – Ik doe afstand van alles – het is iets nieuws – iets wat ik nog nooit heb meegemaakt.

MAX Maar... slecht eten had Anatol je desnoods ook kunnen bieden! –

ANATOL Wat is hij? – Een winkelbediende? – Een schoorsteenveger? – Een vertegenwoordiger in petroleum – ?

ANNIE Zeg – ik laat hem niet beledigen!

MAX Zeg dan eindelijk wat hij is!

ANNIE Een artiest!

ANATOL Wat voor een? – Waarschijnlijk trapeze? Dat is echt wat voor jullie – Uit het circus – nou? Kunstrijder?

ANNIE Hou op met schelden! – Hij is een collega van mij...

ANATOL Dus – een oude bekende?... Eentje met wie je al jarenlang dagelijks samen bent – en met wie je mij waarschijnlijk ook al lange tijd bedriegt!

–

ANNIE Dan zou ik je niets gezegd hebben! – Ik heb je vertrouwd op je woord – daarom beken ik je alles voor het te laat is!

ANATOL Maar – je bent al verliefd op hem – God weet, hoe lang? – En in de geest heb je mij allang bedrogen! –

ANNIE Dat kan je niet verbieden!

ANATOL Je bent een...

MAX Anatol!!

ANATOL ...Ken ik hem? –

ANNIE Nou – hij kan je niet zijn opgevallen... hij danst in 't koor... maar hij zal opklimmen.

ANATOL Sinds wanneer... bevalt hij je – ?

ANNIE Sinds vanavond!

ANATOL Lieg niet!

ANNIE Het is de waarheid! – vandaag heb ik... gevoeld dat het mijn bestemming is...

ANATOL Haar bestemming!... Hoor je, Max – haar bestemming!!

ANNIE Ja, zoiets is ook bestemming!

ANATOL Hoor je – maar ik wil alles weten – daar heb ik recht op!... Op dit moment ben jij nog mijn geliefde!... Ik wil weten sinds wanneer deze dingen zich al afspelen... hoe het begonnen is... wanneer hij gewaagd heeft –

MAX Ja... dat moet je ons inderdaad vertellen...

ANNIE Dat heb je nu van eerlijkheid!... Echt – ik had kunnen doen zoals Fritzel met haar baron – die weet nu nog niets – en ze heeft al drie maanden een affaire met een luitenant van het vijfde huzaren!

ANATOL Zal er ook wel achterkomen, die baron!

ANNIE Best mogelijk! Maar jij was er niet achtergekomen, nooit! – Daar ben ik veel te slim... en jij veel te dom voor! *schenkt een glas wijn in*

ANATOL Wil je ophouden met drinken!

ANNIE Vandaag niet! – Ik wil in een roes raken! – Het is sowieso de laatste...

MAX Voor acht dagen!

ANNIE Voor eeuwig! – Want bij Karel zal ik blijven omdat ik echt van hem hou – omdat hij vrolijk is, ook als hij geen geld heeft – omdat hij mij niet lastig zal vallen – omdat hij een zoete, zoete – lieve man is! –

ANATOL Jij hebt je woord niet gehouden! – Je bent allang verliefd op hem! – Dat is een domme leugen dat van vanavond!

ANNIE Dan geloof je me niet!

MAX Nou, Annie... Vertel ons toch het verhaal... weet je – helemaal – of helemaal niet! – Als je in vrede uit elkaar wil gaan – dan moet je hem toch nog ter wille zijn, Anatol...

ANATOL Dan vertel ik jou ook iets...

ANNIE Nou... het begon gewoon zo... *Kelner komt binnen...*

ANATOL Vertel maar – vertel maar... *gaat bij haar zitten*

ANNIE Het is nu misschien veertien dagen... of langer, dat hij mij een paar rozen heeft gegeven – bij de uitgang... Ik moest erom lachen! – Hij zag er heel verlegen uit –

ANATOL Waarom heb je daar niets van verteld –
ANNIE Daarvan? – Nou, dan had ik je veel te vertellen gehad! *Kelner af.*

ANATOL Dus verder – verder!
ANNIE Toen sloop hij tijdens de repetities steeds zo merkwaardig om me heen – nou – en dat merkte ik – en in het begin ergerde het me – en toen deed het me plezier –
ANATOL Zo makkelijk...
ANNIE Nou... en toen hebben we met elkaar gesproken – en toen beviel alles me zo goed –
ANATOL Waar heeft hij dan over gesproken? –
ANNIE Over van alles en nog wat – hoe ze hem van school hebben gestuurd – en hoe hij ergens in de leer had moeten komen – nou – en hoe het theaterbloed in hem begon te leven...
ANATOL Zo... en van dat alles heb ik nooit iets gehoord...
ANNIE Nou... en toen is uitgekomen dat wij twee, toen we kinderen waren, twee huizen van elkaar af hebben gewoond – we waren buren –
ANATOL Ah!! Buren! – Dat is ontroerend, ontroerend!
ANNIE Ja...ja... *drinkt*
ANATOL ...Verder!
ANNIE Wat moet er verder dan zijn? – Ik heb je alles al verteld! Het is mijn bestemming – en tegen mijn bestemming... kan ik niets doen... en... tegen... mijn bestemming... kan... ik... niets... doen...
ANATOL Ik wil iets van vanavond weten –
ANNIE Nou... wat dan – *Haar hoofd valt naar beneden.*
MAX Ze valt in slaap –
ANATOL Maak haar wakker! – Haal de wijn bij haar weg!... Ik moet weten wat er vanavond gebeurd is – Annie – Annie!
ANNIE Vanavond... heeft hij me gezegd – dat hij – van – mij – houdt!
ANATOL En jij –
ANNIE Ik heb gezegd – dat ik er blij om ben – en omdat ik hem niet bedriegen wil – zeg ik jou – vaarwel.
ANATOL Omdat je hem niet bedriegen wilt!! – Dus niet om mij – ?... Om hem!?
ANNIE Nou, wat zou dat! – Van jou heb ik nooit gehouden.
ANATOL Nou goed! – Nu heb ik geen gêne meer...!
ANNIE Zo!?
ANATOL Ook ik ben in de aangename positie – afstand te kunnen doen van jouw verdere beminnelijkheden!
ANNIE Zo... zo!
ANATOL Ja... ja... - Ik hou allang niet meer van je!... Ik hou van iemand anders!
ANNIE Haha... haha...
ANATOL Allang niet meer! – Vraag maar aan Max! – Voor je kwam – heb ik het hem verteld!
ANNIE Zo... zo...

ANATOL Allang niet meer!... En die ander is duizendmaal beter en mooier...

ANNIE Zo... zo...

ANATOL ...Het is een meisje waarvoor ik met plezier duizend vrouwen zoals jij weggeef – begrijp je – ?

ANNIE *lacht*

ANATOL Lach niet! – Vraag Max –

ANNIE Dat is toch komisch! – Mij dat nu wijs willen maken –

ANATOL Het is waar, zeg ik je – ik zweer je dat het waar is! – ik hou allang niet meer van je!... Ik heb niet een keer aan je gedacht terwijl ik met je samen was – en toen ik je kuste bedoelde ik de ander! – De andere! – Die ander! –

ANNIE Nou – dan staan we quitte!

ANATOL Dus – Jij gelooft?

ANNIE Ja – quitte! – Dat is toch heel mooi!

ANATOL Zo? – quitte staan we niet – o nee – helemaal niet! – het is namelijk niet hetzelfde. Wat jij beleefd hebt... en ik!... Mijn verhaal is iets minder – onschuldig...

ANNIE ...Wat? – *wordt ernstig*

ANATOL Ja... Mijn verhaal klinkt een beetje anders –

ANNIE Hoezo is jouw verhaal anders – ?

ANATOL Nou – ik – ik heb je bedrogen –

ANNIE *staat op* Wat? – Wat?!

ANATOL Bedrogen heb ik je – zoals je verdient – dag na dag – nacht na nacht – ik kwam van haar wanneer ik je ontmoette – en ik ging naar haar toe wanneer ik je verliet –

ANNIE Infaam... dat is... infaam!! *gaat naar de kapstok en gooit haar regenjas en boa om* –

ANATOL Je kan bij jullie soort mensen niet genoeg haast maken anders zijn jullie ons voor!... Nou, gelukkig heb ik geen illusies...

ANNIE Zie je wel! – Ja!!

ANATOL Ja... je ziet het, niet waar? Nu zie je het!

ANNIE Dat een man honderdmaal meedogenlozer is dan een vrouw –

ANATOL Ja, je ziet het – Zo meedogenloos was ik... ja!

ANNIE *heeft de boa om de hals geslagen en neemt de hoed en handschoenen in de hand, gaat voor Anatol staan* – Ja... meedogenloos! – Dat... dat zou ik jou toch nooit hebben gezegd! *wil gaan*

ANATOL Wat?! *haar achterna*

MAX Laat haar! – Je wilt haar toch niet meer tegenhouden! –

ANATOL 'Dat'! – wat zou jij mij nooit hebben gezegd? – Wat!? Dat jij...? Dat jij... dat –

ANNIE *bij de deur* Nooit zou ik het je hebben gezegd... nooit!... zo meedogenloos kan alleen een man zijn –

KELNER *komt binnen met een crème* – Oh.

ANNIE ...Wat!? Crème brûlée!!... Zo! –

ANATOL Jij durft! –

MAX Laat haar toch! – Ze moet afscheid nemen van de crème brûlée – voor eeuwig – !

ANNIE Ja... in vrede! – Van de bordeaux, van de champagne – van de oesters – en in het bijzonder van jou, Anatol – ! *plotseling weg van de deur met een ordinair lachje, gaat naar de sigarettenschaal, die op de trumeau staat en stopt een handvol sigaretten in de tas.* Niet voor mij! – Die breng ik – hem!

Af

ANATOL *haar achterna, blijft bij de deur staan...*

MAX *rustig* Nou... zie je wel... dat ging toch heel gemakkelijk!...

DOODSSTRIJD

Anatol, Max, Else

de kamer van Anatol

MAX Zo... ben ik toch nog met je mee naar boven gegaan!

ANATOL Blijf nog even.

MAX Stoor ik niet?

ANATOL Alsjeblieft, blijf! Ik heb helemaal geen zin om alleen te zijn – en wie weet of ze überhaupt wel komt!

MAX Ah!

ANATOL Zeven van de tien keer wacht ik tevergeefs!

MAX Ik zou dat niet uithouden!

ANATOL En soms moet je in smoesjes geloven – ach, ze zijn zelfs waar.

MAX Alle zeven keer?

ANATOL Weet ik veel!... Echt, er is niets verschrikkelijker dan de minnaar te zijn van een getrouwde vrouw!

MAX Nou... haar echtgenoot bijvoorbeeld zou ik nog minder graag zijn!

ANATOL Dit duurt nu al – hoe lang nu? – Twee jaar – ach wat! – meer! – Met carnaval was het al zo lang – en dit is nu al de derde 'lente van onze liefde'...

MAX Wat heb je toch!

ANATOL *heeft zich nog met overjas aan en wandelstok in een fauteuil gegooid* – Ach, ik ben moe – ik ben zenuwachtig, ik weet niet wat ik wil...

MAX Ga op reis!

ANATOL Waarom?

MAX Om sneller aan het eind te zijn!

ANATOL Wat betekent dat – het eind!?

MAX Ik heb je al eerder zo gezien – de laatste keer, weet je nog, toen jij maar niet kon besluiten een of ander dom ding te dumpen dat je pijn werkelijk niet waard was.

ANATOL Denk je dat ik niet meer van haar hou...?

MAX O! Dat zou voortreffelijk zijn... in dat stadium heb je geen pijn meer!... Nu maak je iets veel ergers mee dan de dood – het doodgaan.

ANATOL Echt iets voor jou om het zo aangenaam te verwoorden! – Maar je hebt gelijk – het is de doodsstrijd!

MAX Het biedt troost om het hardop te zeggen. We hebben helemaal geen filosofie nodig! – Het is helemaal niet nodig ons in het grote algemene te verdiepen, – het is al genoeg om dit speciale geval heel diep tot in zijn meest verborgen kiem te doorzien.

ANATOL Een heel matig plezier adviseer je mij.

MAX Ik dacht maar wat. – Ik heb de hele middag al moeten aanzien, in het park al, dat je zo bleek en verveeld was als maar zijn kon.

ANATOL Ze zou vandaag gaan rijden.

MAX Maar je was blij dat haar wagen ons niet tegemoet kwam omdat je die glimlach niet meer hebt waarmee je haar twee jaar geleden begroette.

ANATOL *staat op* Hoe komt dat toch! – Zeg me, hoe komt dat toch – ? – Staat mij dat dan weer te wachten – dat langzame, trage, onzegbaar treurige uitdoven? – Je hebt er geen idee van hoe ik daarvoor huiver.

MAX Daarom zeg ik: Ga op reis! – Of heb de moed haar de hele waarheid te zeggen.

ANATOL Wat dan? En hoe?

MAX Nou, heel simpel: dat het uit is.

ANATOL Op dat soort waarheid zou ik niet trots zijn, dat is alleen maar de meedogenloze oprechtheid van vermoeide leugenaars.

MAX Natuurlijk! Jullie verbergen liever met duizend listen voor elkaar dat je niet meer dezelfde bent die je was, dan dat je besluit snel uit elkaar te gaan. Waarom toch?

ANATOL Omdat we er niet in geloven. Omdat midden in deze leegte van de doodsstrijd duizenden bloeiende, vreemde momenten zijn waarin alles mooier is dan ervoor...! Nooit hebben we een groter verlangen naar geluk dan in de laatste dagen van een liefde – en als er een of andere stemming, een of andere roes, een of ander 'niets' verschijnt dat zich verkleedt als het geluk, dan willen we niet achter het masker kijken... Dan komen de momenten van schaamte omdat je geloofde dat al die zoetigheid voorbij was – dan vraag je voor van alles vergiffenis aan elkaar, zonder het in woorden te zeggen. Je bent uitgeput van de doodsangst – en dan is plotseling het leven er weer – gloeiender, vuriger dan ooit – en bedrieglijker dan ooit! –

MAX Vergeet alleen een ding niet: Het einde begint vaak eerder dan we vermoeden! – Vaak begint het geluk al bij de eerste kus te sterven. – Weet je dan niet dat ernstig zieken zichzelf voor gezond houden tot op het laatste moment – ?

ANATOL Tot die gelukkigen behoor ik niet! – Dat staat vast! – Ik ben altijd een hypochonder in de liefde geweest... Waarschijnlijk zijn mijn gevoelens lang niet zo ziek als ik geloof – en dat is veel erger! – soms lijkt het zelfs alsof de duivel in me zit... Alleen bij mij kijkt hij naar binnen, en mijn beste gevoelens kwijnen voor hem weg.

MAX Dan moet je ook een duivelse trots hebben.

ANATOL Ach nee, ik benijd die anderen! Die gelukkigen, voor wie ieder stukje leven een overwinning is! – Ik moet me altijd voornemen iets vol te houden, - ik stop, ik overleg, ik pauzeer, ik sleep alles met me mee – ! Die anderen overwinnen spelend terwijl ze het beleven... het is voor hen een en het zelfde.

MAX Benijd ze niet, Anatol – ze overwinnen niet, ze gaan alleen voorbij!

ANATOL Is dat niet het geluk – ? – Het geheim van afscheid is dat merkwaardige schuldgevoel dat zo'n pijn doet. Daar hebben zij tenminste geen last van.

MAX Welke schuld dan? –

ANATOL Hadden we niet de verplichting de eeuwigheid die we ze beloofden, in die paar jaren of uren waarin we ze liefhadden waar te maken? En we konden het nooit! Nooit! – Met dit schuldbewustzijn scheiden we van ze allemaal – onze

melancholie is niets anders dan een stille bekentenis. Dat is onze laatste eerlijkheid! –

MAX Soms ook onze eerste...

ANATOL En dat doet allemaal zo'n pijn. –

MAX Mijn lieve vriend, voor jou zijn deze langdurende verhoudingen helemaal niet goed... je hebt een te fijne neus -

ANATOL Hoe moet ik dat opvatten?

MAX Het heden sleept altijd een zware last van onverwerkt verleden met zich mee. En nu beginnen de eerste jaren van je liefde alweer te verrotten, zonder dat je ziel de wonderbaarlijke kracht had het volledig te verwerken. – Wat is het natuurlijke gevolg – ? – Dat ook om de meest gezonde en meest bloeiende uren van het heden een lucht hangt van verrotting – die de atmosfeer van je leven nu reddeloos vergiftigt.

ANATOL 't Zal wel zo zijn.

MAX En daarom is deze chaos van toen en nu en later in jou, het zijn voortdurend onduidelijke overgangen! Wat geweest is wordt voor jou geen simpel onverzettelijk feit, dat zich van de stemmingen losweekt waarin jij het ervaren hebt – nee, de stemmingen blijven eroverheen liggen, ze worden bleker en verwelken – en sterven af.

ANATOL Ja. En uit deze atmosfeer stijgen pijnlijke dampen op die door mijn beste momenten heen trekken. – Ik zou me zelf in veiligheid willen brengen.

MAX Ik merk tot mijn grootste verbazing dat niemand eronderuit kan eens iets zeer banaals te moeten zeggen!... Wees sterk, Anatol – word gezond!

ANATOL Je lacht zelf terwijl je het uitspreekt!... Het is mogelijk dat ik die gave zou hebben! – Maar er ontbreekt mij iets veel belangrijkers – het verlangen! – Ik voel wat ik zou verliezen als ik op een mooie dag zou merken dat ik sterk was!... Er zijn heel veel ziektes maar slechts één gezondheid –!... Je bent altijd even gezond als iedereen – maar je kan heel anders ziek zijn!

MAX Dat is ijdelheid?

ANATOL Wat dan nog? – Jij zal wel weer heel zeker weten dat ijdelheid een gebrek is, nietwaar?

MAX Ik concludeer gewoon uit alles dat je niet op reis wilt.

ANATOL Misschien ga ik op reis – ja, goed! – Maar ik moet mezelf ermee verrassen – het mag geen voornemen zijn – het voornemen bederft alles! – Dat is het verschrikkelijke van die dingen, dat je – je koffer moet pakken, een wagen moet laten halen – en hem moet zeggen – naar het station!

MAX Daar zorg ik wel voor! *Anatol snelt naar het raam en kijkt naar buiten.* Wat heb je toch? –

ANATOL Niets...

MAX ... Ach ja... ik vergat helemaal. – Ik ga al.

ANATOL ...Kijk – op dit moment –

MAX ...?

ANATOL Lijkt het weer of ik haar aanbid.

MAX Daar is een hele eenvoudige verklaring voor, namelijk: dat je haar werkelijk aanbidt – op dit moment!

ANATOL Tot ziens, dus – bestel de wagen nog maar niet!

MAX Wees nou niet zo overmoedig! – De sneltrein naar Triëst vertrekt pas over vier uur – en je bagage kan je achterna worden gestuurd!

ANATOL Dank je wel!

MAX *bij de deur* Ik kan onmogelijk weggaan zonder aforisme!

ANATOL Nou?

MAX De vrouw is een raadsel!

ANATOL Oh!!!

MAX Laat me even uitspreken! De vrouw is een raadsel: - zegt men! Wat voor raadsel zouden wij voor de vrouw zijn als ze slim genoeg was om over ons na te denken?

ANATOL Bravo, bravo!

Max buigt en gaat af.

Anatol, een tijdje alleen, loopt de kamer op en neer, gaat bij het raam zitten, rookt een sigaret. De klanken van een viool klinken van een verdieping hoger – pauze – voetstappen op de overloop. Anatol wordt oplettend, staat op, legt de sigaret in een asbak, en komt de binnenkomende, zwaar gesluierde Else tegemoet.

ANATOL Eindelijk! –

ELSE Het is al laat... ja, ja! *Ze doet hoed en sluier af.* Ik kon niet vroeger – onmogelijk! –

ANATOL Had je me niet iets kunnen laten weten? – Het wachten maakt me zenuwachtig! – Maar – je blijft?

ELSE Niet lang, engel – mijn man –

ANATOL *wendt zich knorrig af*

ELSE Zie je – nou doe je 't weer! – Ik kan er toch niets aan doen!

ANATOL Nu ja – je hebt gelijk! – Het is nu eenmaal zo – men moet zich schikken... Kom mijn schat – hier!... *Ze gaan naar het raam.*

ELSE Iemand zou me kunnen zien! –

ANATOL Het is toch donker – en het gordijn verbergt ons! Het is zo ergerlijk dat je niet lang kan blijven! – Ik heb je al twee dagen niet gezien! – En de laatste keer waren het ook maar een paar minuten!

ELSE Hou je dan van mij – ?

ANATOL Ach, dat weet je toch – jij bent alles, alles voor mij!... Altijd met jou samen zijn –

ELSE Ik ben ook graag bij jou! –

ANATOL Kom... *trekt haar naast zich in de fauteuil* – Je hand! *brengt haar hand naar zijn lippen* Hoor je die ouwe daar boven spelen? – mooi – niet waar – ?

ELSE Mijn schat!

ANATOL Ach ja – zo met jou aan het Comomeer... of in Venetië –

ELSE Daar was ik op mijn huwelijksreis –

ANATOL *met verbeterd ergernis* Moet je dat nu zeggen?

ELSE Maar ik hou toch alleen van jou. Heb alleen van jou gehouden! Nooit van een ander – en helemaal niet van mijn man! –

ANATOL *de handen vouwend* Alsjeblieft! – Kan je niet een seconde doen alsof je niet getrouwd bent? – Geniet toch van de bekoorlijkheid van deze minuut – wij twee alleen op de wereld... *klokslagen*

ELSE Hoe laat – ?

ANATOL Else, Else – vraag niet! – Vergeet dat er een ander is – je bent toch bij mij!

ELSE *liefdevol* Ben ik niet genoeg voor je vergeten? –

ANATOL Mijn schat – *kust haar hand* –

ELSE Mijn lieve Anatol –

ANATOL *zacht* Wat nu weer, Else – ? *Else geeft met een handbeweging en glimlachend aan dat ze moet gaan.*

ANATOL Je bedoelt?

ELSE Ik moet gaan!

ANATOL Je moet?

ELSE Ja.

ANATOL Moet – ? Nu – nu – ? Ga dan! *verwijdert zich van haar*

ELSE Met jou kan je niet praten –

ANATOL Met mij kan je niet praten! *loopt de kamer op en neer* – Begrijp je niet dat dit leven me razend maakt? –

ELSE Dat is mijn dank!

ANATOL Dank, dank! – Dank waarvoor? – Heb ik je niet net zo veel gegeven als jij mij? – Hou ik minder van jou dan jij van mij – Maak ik jou minder gelukkig dan jij mij? – Liefde – Waanzin – Pijn – ! Maar dankbaarheid? – Hoe komt dat domme woord hier?

ELSE Dus helemaal geen – klein beetje dank verdien ik? – Ik die alles voor jou heb opgeofferd?

ANATOL Opgeofferd? – Ik wil geen offer – en als het er eentje was, dan heb je mij nooit lief gehad.

ELSE Ook dat nog?... Ik heb hem niet lief – ik die mijn man voor hem bedrieg – ik, ik – heb hem niet lief!

ANATOL Dat heb ik toch niet gezegd!

ELSE O, wat heb ik gedaan!

ANATOL *blijft voor haar staan* O, wat heb ik gedaan! – Deze voortreffelijke opmerking ontbrak er net nog aan! – Wat jij hebt gedaan? Ik zal het je zeggen... Jij was zeven jaar geleden een domme bakvis – toen ben je met een man getrouwd omdat je nou eenmaal trouwen moet. – Toen heb je je huwelijksreis gemaakt... je was gelukkig... in Venetië –

ELSE Nooit! –

ANATOL Gelukkig – in Venetië – aan het Comomeer – en er was ook liefde – op sommige momenten tenminste.

ELSE Nooit!

ANATOL Wat? – Heeft hij je niet gekust – niet omarmd? – Was je niet zijn vrouw? – Toen kwamen jullie terug – en het begon je te vervelen – natuurlijk – want je bent mooi – elegant – en een vrouw – ! En hij is heel gewoon een domkop! – Toen kwamen de jaren van koketterie... van koketterie alleen, neem ik aan! – Voor mij had je nog nooit iemand bemind, zei je. Nou, het is niet te

bewijzen – maar ik neem het aan, omdat ik het tegendeel onaangenaam zou vinden.

ELSE Anatol! Koket! Ik! –

ANATOL Ja... koket! Wellustig en leugenachtig tegelijkertijd!

ELSE Was ik dat? –

ANATOL Ja... jij! – Toen kwamen de jaren van strijd – je aarzelde! – Zal ik dan nooit mijn romance beleven? – Jij werd steeds mooier – je man steeds saaier, dommer, lelijker...! Uiteindelijk moest het gebeuren – en je nam een minnaar. En deze minnaar was ik toevallig!

ELSE Toevallig... jij!

ANATOL Ja, toevallig ik – als ik het niet was – dan was het wel een ander geweest! – Je voelde je ongelukkig in je huwelijk of niet gelukkig genoeg – en wilde bemind worden. Je hebt een beetje met me geflirt, hebt over 'grande passion' gebazeld – en op een mooie dag, toen je een van je vriendinnen bekeek die in een wagen voorbijreed, of misschien een kokette die in een loge naast jullie zat, heb je bij jezelf gedacht: waarom mag ik ook niet mijn pleziertjes hebben! – En toen ben je mijn minnares geworden! – dat heb je gedaan! – Dat is alles! – en ik zie niet in waarom jij grote woorden gebruikt voor dit kleine avontuurtje.

ELSE Anatol – Anatol! – Avontuurtje?! –

ANATOL Ja!

ELSE Neem terug wat je gezegd hebt – ik bezweer je! –

ANATOL Wat heb ik dan terug te nemen – wat is het dan voor jou – ?

ELSE Jij gelooft het echt!

ANATOL Ja!

ELSE Nou – dan moet ik gaan!

ANATOL Ga – ik hou je niet tegen!

pauze

ELSE Je stuurt me weg? –

ANATOL Ik – stuur je weg – Twee minuten geleden zei je nog 'ik moet weg'!

ELSE Anatol – dat moet ik ook – ! Zie je dat dan niet –

ANATOL Else!

ELSE Wat?

ANATOL Else – hou je van mij – ? Dus jij zegt –

ELSE Ik zeg het – In hemelsnaam – wat voor bewijzen verlang je eigenlijk van mij – ?

ANATOL Wil je het weten – ? Goed! – misschien zou ik kunnen geloven dat je van me houdt...

ELSE Misschien? – Wat zeg je toch allemaal vandaag!

ANATOL Hou je van mij – ?

ELSE Ik aanbid je –

ANATOL Blijf bij mij!

ELSE Wat? –

ANATOL Vlucht met mij – Ja? – Met mij – naar een andere stad – in een andere wereld – ik wil met jou alleen zijn !

ELSE Waar heb je het over – ?

ANATOL Waar ik het over heb – ? Het enige natuurlijke – ja! Hoe kan ik je nu laten gaan – naar hem – Hoe heb ik het ooit kunnen doen? – Ja – Hoe krijg je het eigenlijk over je hart – jij! Die mij aanbidt! – Hoe? Weg uit mijn armen, door mijn kussen verzengd, kom je terug in dat huis dat je vreemd is geworden sinds je de mijne bent? – Nee – nee - Wij hebben ons erin geschikt – wij hebben er niet aan gedacht hoe afschuwelijk het is! Het is toch onmogelijk dat we zo verder kunnen leven – Else, Else, jij gaat met me mee! – Nu... je zwijgt – Else! Naar Sicilië... waarheen je wilt – over de oceaan voor mijn part – Else!

ELSE Wat zeg je toch?

ANATOL Niemand meer tussen jou en mij – over zee, Else! – en we zullen alleen zijn –

ELSE Over de oceaan – ?

ANATOL Waarheen je wilt!...

ELSE Mijn lieve, dierbare... jongen toch...

ANATOL Aarzel je – ?

ELSE Kijk, liefste – Waar hebben wij dat eigenlijk voor nodig – ?

ANATOL Wat?

ELSE Weggaan – Dat is toch helemaal niet nodig... Wij kunnen elkaar toch ook in Wenen bijna zo vaak zien als we maar willen –

ANATOL Bijna zo vaak als we maar willen. – Ja, ja... wij ...hebben 't helemaal niet nodig...

ELSE Dat zijn fantasieën...

ANATOL ...Je hebt gelijk...

pauze

ELSE ...Boos – ? *klokslagen*

ANATOL Je moet gaan!

ELSE ...In 's hemelsnaam – is het al zo laat...!

ANATOL Nou – ga toch...

ELSE Tot morgen – ik ben er al om zes uur!

ANATOL ...Zoals je wilt!

ELSE Kus je me niet – !

ANATOL O ja...

ELSE Ik zal het wel weer goedmaken... morgen! –

ANATOL *brengt haar naar deur* Vaarwel!

ELSE *bij de deur* Nog een kus!

ANATOL Waarom niet – hier! *Hij kust haar, ze gaat.*

ANATOL *terug in de kamer* Met deze kus heb ik haar gemaakt tot wat ze is... Een van de velen! *Hij huivert.* Dom, dom...!

DE HUWELIJKSOCHTEND VAN ANATOL

Anatol, Max, Ilona, Franz

smaakvol ingerichte vrijgezellenkamer

Anatol komt in ochtendkledij op z'n tenen uit de kamer links en doet de deur zachtjes dicht. Hij gaat op een chaise longue zitten en drukt op een knop, de bel gaat. Franz komt van rechts en gaat zonder Anatol op te merken naar de deur links. Anatol merkt het eerst niet, loopt hem dan achterna en belet hem de deur te openen.

ANATOL *Waarom sluip je zo? Ik heb je helemaal niet gehoord!*

FRANZ *Wat wenst meneer?*

ANATOL *Thee!*

FRANZ *Jawel. af*

ANATOL *Zachtjes, idioot! Kan je niet zachter lopen. loopt op zijn tenen naar de deur links, opent de deur een klein beetje Ze slaapt!... Ze slaapt nog altijd! sluit de deur*

FRANZ *komt binnen met de samowar Twee kopjes, meneer?*

ANATOL *Jawel! Er wordt gebeld. Ga eens kijken! Wie kan dat zijn zo vroeg? Franz af*

ANATOL *Ik ben vandaag absoluut niet in de stemming om te trouwen. Ik zou het graag willen afzeggen. Franz opent de deur rechts, Max komt binnen.*

MAX *hartelijk* Mijn lieve vriend!

ANATOL *Sst... Stil!... Nog een kopje, Franz!*

MAX Er staan toch al twee kopjes!

ANATOL *Nog een kopje, Franz – en wegwezen. Franz af.*

ANATOL *Zo... mijn lieve vriend, wat brengt jou om acht uur 's ochtends hier bij mij?*

MAX Het is tien uur!

ANATOL *Dus wat brengt je om tien uur 's ochtends hier?*

MAX Mijn vergeetachtigheid.

ANATOL *Zachtjes...*

MAX Waarom? Ben je zenuwachtig?

ANATOL *Ja, nogal.*

MAX Vandaag zou je niet zenuwachtig moeten zijn.

ANATOL *Nou wat wil je?*

MAX Zoals je weet ben ik vandaag getuige bij je bruiloft, jouw charmante nichtje Alma is mijn dame!

ANATOL *toonloos* Terzake.

MAX Nou – ik ben vergeten een boeket te bestellen en weet op dit moment niet wat voor jurk Alma zal dragen. Zal ze in het wit, rose, blauw of groen verschijnen?

ANATOL *geërgerd* In geen geval groen!

MAX Hoezo in geen geval groen?

ANATOL Mijn nicht draagt nooit groen.

MAX *gepikeerd* Dat kan ik toch niet weten.

ANATOL *geërgerd* Schreeuw niet zo!

MAX Dus jij weet helemaal niet wat voor kleur ze vandaag zal dragen?

ANATOL Rose of blauw!

MAX Dat zijn twee heel verschillende dingen.

ANATOL Ach, rose of blauw, dat is toch onbelangrijk!

MAX Maar voor mijn boeket is dat helemaal niet onbelangrijk!

ANATOL Bestel er twee, kan je die andere in je knoopsgaatje steken!

MAX Ik ben hier niet gekomen om jouw slechte grappen aan te horen.

ANATOL Ik zal vandaag om twee uur een nog slechtere maken!

MAX Jij bent goed gehumeurd op je huwelijksochtend.

ANATOL Ik ben zenuwachtig!

MAX Je verzwijgt iets voor me.

ANATOL Niets!

ILONA *haar stem uit de slaapkamer* Anatol! *Max kijkt Anatol verrast aan.*

ANATOL Excuseer me een moment.
Anatol gaat naar de slaapkamer,, Max kijkt hem met wijd open ogen na, Anatol kust Ilona bij de deur zonder dat Max het kan zien, sluit de deur en gaat weer naar Max.

MAX *verontwaardigd* Zoiets doe je niet!

ANATOL Luister, lieve Max, en oordeel dan.

MAX Ik hoor de stem van een vrouw en oordeel: Jij begint al vroeg je vrouw te bedriegen!

ANATOL Ga zitten en luister naar me, dan zal je wel anders praten.

MAX Nooit. Ik ben geen spiegel van de deugd, maar zoiets...!

ANATOL Wil je niet naar me luisteren?

MAX Vertel! Maar snel, ik moet nog naar je huwelijk. *Ze gaan zitten.*

ANATOL *treurig* Ach ja!

MAX *ongeduldig* Dus.

ANATOL Dus... Dus gisteren was het feestje van de avond voor de bruiloft bij mijn aanstaande schoonouders.

MAX Weet ik, ik was er ook!

ANATOL Ja inderdaad, jij was er ook. Er waren sowieso een heleboel mensen daar! Iedereen was vrolijk, dronk champagne, er werd getoost...

MAX Ik ook... op je geluk!

ANATOL Ja, jij ook... op mijn geluk! *geeft hem een hand* Dank je wel.

MAX Heb je gisteren al gezegd.

ANATOL Iedereen was heel vrolijk tot middernacht...

MAX Is me bekend.

ANATOL Een moment dacht ik dat ik gelukkig was.

MAX Na je vierde glas champagne.

ANATOL *treurig* Nee – pas na het zesde... het is treurig, en ik kan het nauwelijks begrijpen.

MAX We hebben er genoeg over gesproken.

ANATOL Die jongen was er ook van wie ik zeker weet dat hij de jeugdliefde van mijn bruid was.

MAX Ach, de jonge Ralmen.

ANATOL Ja – een dichter geloof ik. Eentje die er voor bestemd lijkt wel de eerste liefde van veel meisjes te zijn maar van geen een de laatste.

MAX Ik zou er de voorkeur aan geven als je ter zake kwam.

ANATOL Het kon me eigenlijk niets schelen. In wezen lachte ik om hem... Om middernacht ging iedereen uit elkaar. Ik nam met een kus afscheid van mijn bruid. Zij kuste mij ook... koeltjes... toen ik de trap naar beneden liep huiverde ik.

MAX Aha...

ANATOL Bij de poort werd mij nog geluk gewenst. Oom Eduard was dronken en omhelsde me. Een meester in de rechten zong een studentenlied. De jeugdliefde, de dichter bedoel ik, verdween met opgezette kraag in een zijstraatje. Iemand maakte een grap. Dat ik nu waarschijnlijk de rest van de nacht onder het raam van mijn geliefde zou drentelen. Ik glimlachte honend... Het begon te sneeuwen. Iedereen verdween langzamerhand... ik stond alleen...

MAX *betreurend* Hm...

ANATOL *hartelijker* Ja, ik stond alleen op straat – in de koude winternacht, terwijl de sneeuw in grote vlokken om me heen dwarrelde. Het was in zekere zin... walgelijk.

MAX Alsjeblieft – zeg nou eindelijk waar je naar toe ging?

ANATOL Ik moest er naar toe... naar het bal masqué

MAX Ah!

ANATOL Ben je verbaasd – ?

MAX De rest kan ik zelf wel bedenken.

ANATOL Toch niet, mijn vriend – – Toen ik daar zo stond in de koude winternacht -

MAX Huiverend...!

ANATOL Bevriezend. Een geweldig verdriet overviel me, dat ik van nu af aan geen vrij man meer ben, dat ik mijn zoete, fantastische vrijgezellenleven voor eeuwig vaarwel moet zeggen! De laatste nacht, zei ik tegen mezelf, dat je thuis kan komen zonder dat gevraagd je wordt: Waar was je...? De laatste nacht van de vrijheid, het avontuur... misschien van de liefde!

MAX Oh!

ANATOL En zo stond ik midden tussen de mensen. Om mij heen ruisten zijden en satijnen japonnen, gloeiden ogen, knikten maskers, geurden blanke, glanzende schouders – het hele carnaval ademde en draaide. Ik stortte mij in de drukte. Ik moest het opzuigen, moest er een bad in nemen!...

MAX Ter zake... we hebben geen tijd.

ANATOL Ik werd door de menigte meegenomen, en zoals ik mij eerst bedwemd had met champagne, werd ik nu dronken van alle parfums die om me heen borrelden. Het stroomde bij me naar binnen. Voor mij, ja voor mij persoonlijk was het carnaval een afscheidsfeest.

MAX Ik wacht op de derde roes...

ANATOL Toen kwam... de roes van het hart...!

MAX De zintuigen!

ANATOL Van het hart...! Nou ja, de zintuigen:... Herinner je je Katharine...?

MAX *luid* Oh, Katharine...

ANATOL Sst...

MAX *wijst op de slaapkamerdeur* Ach... is zij het?

ANATOL Nee – zij is het juist niet. Maar ze was er wel – en een charmante brunette, van wie ik de naam niet noem... En dan de kleine blonde Lizzie van Theodor – maar Theodor was er niet – enzovoorts. Ik herkende ze allemaal ondanks hun maskers – aan hun stem, aan hun manier van lopen, aan een of andere beweging. Maar vreemd... Eentje herkende ik niet meteen. Ik achtervolgde haar of zij mij. Haar figuur kwam me zo bekend voor. In ieder geval kwamen we elkaar voortdurend tegen. Bij de fontein, bij het buffet, naast de toneelloge... voortdurend! Uiteindelijk pakte ze mijn arm, en ik wist wie ze was! *naar de slaapkamerdeur wijzend* Zij.

MAX Een oude bekende?

ANATOL Maar Max, heb je nog steeds geen vermoeden? Je weet toch wat ik haar zes weken geleden verteld heb toen ik me verloofde... het oude sprookje: Ik ga op reis, straks kom ik weer terug, ik zal je eeuwig liefhebben.

MAX Ilona...?

ANATOL Sst...

MAX Niet Ilona...?

ANATOL Jawel – maar stil nu even! Je bent dus weer terug, fluistert ze in mijn oor. Ja, antwoord ik slagvaardig. Wanneer gekomen? – Vanavond. – Waarom niet eerder geschreven? – Geen postverbinding. – Waar dan? – ‘n Onmogelijk dorp. – Maar nu...? – Gelukkig weer hier, trouw geweest. – Ik ook – ik ook – zaligheid, champagne en weer zaligheid. –

MAX En weer champagne.

ANATOL Nee – geen champagne meer. – Ach, toen we in de wagen naar huis reden... zoals vroeger. Ze leunde tegen mijn borst. Nu zullen we nooit meer van elkaar scheiden – zei ze...

MAX *staat op* Word wakker, mijn vriend, en zorg dat je er een eind aan maakt.

ANATOL Nooit scheiden – – – *staat op* En vandaag om twee uur trouw ik!

MAX Met een ander.

ANATOL Ja, je trouwt altijd met een ander.

MAX *kijkt op de klok* Ik geloof dat het de hoogste tijd is. *Max maakt een typerende beweging, dat Anatol Ilona moet wegwerken.*

ANATOL Ja, ja, ik zal zien of ze klaar is. *blijft bij de deur staan, draait zich om naar Max* Is het eigenlijk niet verdrietig?

MAX Het is immoreel.

ANATOL Ja, maar ook verdrietig.

MAX Ga nou eindelijk. *Anatol loopt naar de deur van de zijkamer.*

ILONA *steekt haar hoofd naar buiten, komt in een elegante domino naar binnen.* ‘t is Max maar!

MAX *buigt.* ‘t is Max maar.

ILONA En jij zegt me helemaal niets – Ik dacht dat er vreemden waren anders was ik allang bij jullie geweest. Hoe gaat het met je, Max. Wat zeg je van die pummel?

MAX Ja, dat is hij.

ILONA Zes weken huil ik om hem... Hij was... waar was je ook alweer?

ANATOL *met een grote handbeweging* Daar waar – –

ILONA Heeft hij jou ook niet geschreven? Maar nu heb ik hem weer. *hem bij zijn arm nemend* Nu niet meer reizen... niet meer scheiden. Geef me een kus!

ANATOL Maar...

ILONA Ach, 't is Max maar. *kust Anatol* Maar wat trek je een gezicht!... Ik zal jullie een kopje thee inschenken en mezelf ook, als 't mag.

ANATOL Graag...

MAX Lieve Ilona, ik kan helaas de uitnodiging om met je te ontbijten niet aannemen... en ik begrijp ook niet...

ILONA Wat begrijp je niet?

MAX Anatol moet eigenlijk ook...

ILONA Wat moet Anatol – ?

MAX Jij moet eigenlijk al – –

ILONA Wat moet hij?

MAX Jij moet al gekleed zijn!

ILONA Ach, doe niet zo belachelijk, Max, wij blijven thuis vandaag, wij verroeren ons niet...

ANATOL Lief kind, dat zal helaas niet mogelijk zijn...

ILONA Oh, dat zal wel mogelijk zijn.

ANATOL Ik ben uitgenodigd...

ILONA *schenkt thee in* Zeg 't af.

MAX Hij kan het niet afzeggen.

ANATOL Ik ben op een bruiloft uitgenodigd. *Max geeft hem een bemoedigend teken.*

ILONA Ach, dat is toch heel onbelangrijk.

ANATOL Het is niet heel onbelangrijk – want ik ben om zo te zeggen bruidsjonker.

ILONA En je dame dan, houdt ze van je?

MAX Dat is toch een bijzaak.

ILONA Maar ik hou van hem, en dat is de hoofdzaak... Praat er toch niet steeds doorheen!

ANATOL Kind... ik moet weg.

MAX Ja, hij moet weg – geloof hem – hij moet weg.

ANATOL Je moet me een paar uurtjes vrij geven.

ILONA Ga nu alsjeblieft zitten. Hoeveel suikerklontjes, Max?

MAX Drie.

ILONA Jij...?

ANATOL Het is echt de hoogste tijd.

ILONA Hoeveel klontjes?

ANATOL Dat weet je toch... altijd twee klontjes –

ILONA Room, rum?

ANATOL Rum – dat weet je toch ook!

ILONA Rum en twee klontjes suiker, hij heeft principes!
 MAX Ik moet gaan!
 ANATOL *zacht* Laat je me alleen?
 ILONA Je moet je thee opdrinken, Max!
 ANATOL Kind, ik moet me nu omkleden – !
 ILONA In godsnaam – wanneer is dan die ongelukkige bruiloft?
 MAX Twee uur.
 ILONA Ben jij ook uitgenodigd
 MAX Ja!
 ILONA Ook bruidsjonker?
 ANATOL Ja... hij ook.
 ILONA Wie trouwen er eigenlijk?
 ANATOL Je kent hem niet.
 ILONA Hoe heet hij dan? Dat zal toch geen geheim zijn.
 ANATOL Het is een geheim.
 ILONA Wat?
 ANATOL Het huwelijk vindt in het geheim plaats.
 ILONA Met bruidsjonkers en bruidsmisjes? Dat is toch onzin!
 MAX Alleen de ouders mogen niets weten.
 ILONA *Van de thee slurpend, rustig.* Hij liegt.
 MAX Och alsjeblijft.
 ILONA God weet waar jullie uitgenodigd zijn vandaag!... Daar komt niets van in – Jij kan natuurlijk gaan waar je wilt, lieve Max – maar hij daar blijft.
 ANATOL Onmogelijk, onmogelijk. Ik kan toch niet ontbreken op de bruiloft van mijn beste vriend.
 ILONA Moet ik hem vrij geven?
 MAX Beste, beste Ilona – je moet –
 ILONA In welke kerk vindt de huwelijksvoltrekking plaats?
 ANATOL Waarom vraag je dat?
 ILONA Ik wil komen kijken.
 MAX Maar dat gaat niet...
 ILONA Waarom niet?
 ANATOL Omdat de huwelijksvoltrekking in een heel... heel onderaards heiligdom plaatsvindt.
 ILONA Er gaat toch wel een weg naar toe?
 ANATOL Nee... dat wil zeggen – er gaat natuurlijk wel een weg naar toe.
 ILONA Ik zou graag je dame zien, Anatol. Ik ben namelijk jaloers op deze dame. – Er zijn verhalen van bruidsjonkers die naderhand met hun dame zijn getrouwd. En begrijp je, Anatol – ik wil niet dat je trouwt.
 MAX Wat zou je dan doen... als hij zou trouwen?
 ILONA *heel rustig* Ik zou de trouwerij verstieren.
 ANATOL Zo? –
 MAX En hoe dan?
 ILONA Ik weet het nog niet zeker. Waarschijnlijk een groot schandaal voor de kerkdeur.
 MAX Dat is triviaal.

ILONA Oh, ik zou wel een nieuwe nuance vinden.

MAX Bijvoorbeeld?

ILONA Ik zou tegelijkertijd met de bruid aankomen – met een mirtekrans – dat zou toch origineel zijn?

MAX Nogal – *staat op* – ik moet nu gaan... Adieu, Anatol!

ANATOL *staat op, vastberaden* Neem me niet kwalijk, lieve Ilona, maar ik moet me nu omkleden – het is de hoogste tijd.

FRANZ *komt binnen met een boeket* De bloemen, meneer.

ILONA Wat voor bloemen?

FRANZ *kijkt Ilona met verbaasde en vertrouwelijke blik aan...* De bloemen, meneer.

ILONA Nog altijd Franz. *FRANZ af.*

ILONA Je wilde hem er toch uitgooien?

MAX Dat is soms heel moeilijk.

ANATOL Heeft een boeket in zijdepapier gewikkeld in de hand.

ILONA Laat me je smaak eens zien!

MAX Het boeket voor je dame?

ILONA Maar dat is een bruidsboeket.!

ANATOL Mijn god, nu hebben ze mij het verkeerde boeket gestuurd... Franz, Franz! *snel af met boeket*

MAX Nu krijgt de arme bruidegom het zijne.

ANATOL *komt weer binnen* Hij gaat al, Franz.

MAX En nu moet je me verexcuseren – – ik moet gaan.

ANATOL *hem naar de deur begeleidend* Wat moet ik doen?

MAX Bekennen.

ANATOL Onmogelijk.

MAX Nou, ik kom in ieder geval terug zodra ik kan –

ANATOL Alsjeblieft – ja!

MAX En mijn kleur...?

ANATOL Blauw of rood – – vermoed ik – – Het ga je goed –

MAX Adieu, Ilona *zacht* Over een uur ben ik weer terug!
Anatol komt in de kamer terug.

ILONA *stort zich in zijn armen* Eindelijk! Oh, ik ben zo gelukkig. –

ANATOL *mechanisch* Mijn engel.

ILONA Koel ben je.

ANATOL Ik zeg toch net: Mijn engel.

ILONA Moet je nu echt naar die stomme bruiloft?

ANATOL In alle ernst, Ilona, ik moet.

ILONA Weet je wat, ik kan je naar het huis van je dame brengen...

ANATOL Wat is dat voor idee. Vanavond zien we elkaar weer, jij moet toch naar het theater.

ILONA Ik zeg 't af.

ANATOL Nee, nee, ik zal je ophalen. – Nu moet ik mijn rokkostuum aantrekken. *kijkt op de klok* Wat vliegt de tijd.

ILONA Wat wil je dan?

ANATOL *tegen de binnenkomende Franz* Ligt alles klaar in mijn kamer?

FRANZ Meneer bedoelt de rok, de witte stropdas –

ANATOL Ja –

FRANZ Ik zal onmiddellijk – – *gaat de slaapkamer in*

ANATOL *loopt op en neer* Zeg – Ilona – Dus vanavond – naar het theater –
toch – ?

ILONA Ik zou zo graag bij jou blijven vandaag.

ANATOL Doe niet zo kinderachtig – Ik heb toch ook verplichtingen – Dat
begrijp je toch wel!

ILONA Ik hou van jou en verder begrijp ik niets.

ANATOL Dat is absoluut noodzakelijk.

FRANZ *komt uit de slaapkamer* Alles ligt klaar, meneer. *Af.*

ANATOL *Goed. gaat de slaapkamer in en spreekt achter de deur verder*
terwijl Ilona op het toneel blijft Ik bedoel, het is absoluut noodzakelijk dat je dat
begrijpt.

ILONA Je gaat je dus echt verkleden?

ANATOL Ik kan zo toch niet naar een bruiloft gaan. –

ILONA Waarom ga je eigenlijk?

ANATOL Begin je nu weer? Ik moet.

ILONA Dus vanavond.

ANATOL Ja. Ik zal bij de artiesteningang op je wachten.

ILONA Kom maar niet te laat.

ANATOL Nee – waarom zou ik te laat komen?

ILONA Och, herinner je, ik heb eens een heel uur moeten wachten na de
voorstelling.

ANATOL Zo? Ik herinner het me niet.

pauze

ILONA *loopt de kamer rond, bekijkt het plafond, de muren* Hé, Anatol, je
hebt een nieuw schilderij.

ANATOL Ja, vind je hem mooi?

ILONA Ik begrijp niets van schilderijen.

ANATOL Het is een heel mooi schilderij.

ILONA Heb jij dat meegebracht?

ANATOL Hoezo? Waar vandaan?

ILONA Nou, van je reis?

ANATOL Ja, natuurlijk, van mijn reis. Nee, het is trouwens een cadeau.

pauze

ILONA Hé, Anatol.

ANATOL *zenuwachtig* Wat is er?

ILONA Waar ben je eigenlijk geweest?

ANATOL Dat heb ik je al gezegd.

ILONA Nee, geen woord.

ANATOL Gisteravond heb ik je dat gezegd.

ILONA Dan ben ik het weer vergeten!

ANATOL In de buurt van Bohemen ben ik geweest.

ILONA Wat had je dan te doen in Bohemen?

ANATOL Ik was niet in Bohemen, in de buurt –

ILONA Ach, je was voor de jacht uitgenodigd.
 ANATOL Ja, ik heb op hazen geschoten.
 ILONA Zes weken lang?
 ANATOL Ja, ononderbroken.
 ILONA Waarom heb je mij geen gedag gezegd?
 ANATOL Ik wilde je niet verdrietig maken.
 ILONA Anatol, je wilde me laten zitten.
 ANATOL Belachelijk.
 ILONA Nou, je hebt het toch al eens geprobeerd.
 ANATOL Geprobeerd – ja, maar het is me niet gelukt.
 ILONA Wat? Wat zeg je?
 ANATOL Nou ja, ik wilde me van je losrukken, dat weet je toch.
 ILONA Wat een onzin: Jij kunt je helemaal niet van mij losrukken!
 ANATOL Haha!
 ILONA Wat zeg je?
 ANATOL Haha, zei ik.
 ILONA Lach niet, mijn schat, toen ben je ook weer bij me terug gekomen.
 ANATOL Ja – toen!
 ILONA En deze keer ook – – jij houdt nog net zoveel van mij.
 ANATOL Helaas.
 ILONA Wat – ?
 ANATOL Helaas!
 ILONA Je bent wel heel dapper als je in een andere kamer bent. Mij dat in het gezicht zeggen durf je niet.
 ANATOL *opent de deur, steekt z'n hoofd er uit* Helaas.
 ILONA *naar de deur* Wat betekent dat, Anatol?
 ANATOL *weer achter de deur* Dat betekent dat het toch niet eeuwig zo door kan gaan!
 ILONA Wat?
 ANATOL Het kan zo niet doorgaan, zeg ik, het kan niet eeuwig voortduren.
 ILONA Nu lach ik: Haha.
 ANATOL Wat?
 ILONA *rukt de deur open* Haha!
 ANATOL *Dichtdoen! de deur wordt weer gesloten.*
 ILONA Nee, mijn schat, je houdt van mij en je kan me niet verlaten.
 ANATOL Geloof je?
 ILONA Ik weet het.
 ANATOL Jij weet het?
 ILONA Ik voel het.
 ANATOL Dus jij bedoelt dat ik tot in de eeuwigheid aan je voeten zal liggen.
 ILONA Jij zal niet trouwen – dat weet ik.
 ANATOL Je bent gek, mijn kind. Ik hou van je – dat is heel mooi – maar voor de eeuwigheid zijn we niet verbonden.
 ILONA Geloof jij dat ik je weg zou geven?
 ANATOL Je zal het toch eens moeten doen.
 ILONA Moeten? Waarom dan?

ANATOL Als ik trouw.

ILONA *op de deur trommelend* En wanneer zal dat dan zijn, mijn schat?

ANATOL *honend* Oh binnenkort, mijn schat!

ILONA *opgewonden* Wanneer dan?

ANATOL Hou op met trommelen. Over een jaar ben ik allang getrouwd.

ILONA Idioot!

ANATOL Ik zou trouwens ook over twee maanden kunnen trouwen.

ILONA Er wacht er al eentje op je!

ANATOL Ja – nu – op dit moment wacht er eentje.

ILONA Dus over twee maanden?

ANATOL Het lijkt of je twijfelt...

ILONA *lacht*

ANATOL Lach niet – ik trouw over acht dagen!

ILONA *schiet nog harder in de lach*

ANATOL Lach niet, Ilona!

Ilona zakt lachend op de divan.

ANATOL *bij de deur in zijn rokkostuum verschijnend* Lach niet!

ILONA *lachend* Wanneer trouw je?

ANATOL Vandaag.

ILONA Kijkt hem aan. Wanneer – ?

ANATOL Vandaag, mijn schat.

ILONA *staat op* Anatol, hou op met grappen maken!

ANATOL Het is serieus, mijn kind, ik trouw vandaag.

ILONA Je bent gek.

ANATOL Franz!

FRANZ *komt binnen* Meneer – ?

ANATOL Mijn boeket.

Franz af

ILONA *staat dreigend voor Anatol* Anatol...!

Franz brengt het boeket. Ilona draait zich om, stort zich met een schreeuw op het boeket, Anatol neemt snel het boeket van Franz af. Franz gaat glimlachend langzaam af.

ILONA Ah!! – Dus echt.

ANATOL Zoals je ziet.

ILONA *wil het boeket uit zijn handen rukken*

ANATOL Wat doe je toch.

Hij moet voor haar vluchten, ze loopt hem door de kamer achterna.

ILONA Ellendeling, ellendeling!

Max komt binnen met een boeket rozen. Blijft getroffen bij de deur staan.

ANATOL *is op een stoel gevluht, houdt het boeket hoog in de lucht* Help me, Max!

Max haast zich naar Ilona, zij draait zich om, rukt hem het boeket uit zijn handen, gooit het op de grond, vertrapt het.

MAX Ilona, ben je gek geworden. Mijn boeket! Wat moet ik nu doen!

Ilona barst uit in een hard huilen, zakt in een stoel.

ANATOL *verlegen, naar woorden zoekend, op de stoel* Ze heeft me getergd... Ja, Ilona, nu huil je... – natuurlijk... Waarom heb je me uitgelachen... Ze spotte met me – – begrijp je, Max... Ze zei... dat ik het niet moest wagen om te trouwen... Nu... trouw ik natuurlijk – uit oppositie. *wil van de stoel af*

ILONA Huichelaar, bedrieger.

ANATOL *staat weer op de stoel*

MAX *heeft zijn boeket opgeheven* Mijn boeket!

ILONA Ik bedoelde het zijne. Maar jij verdient ook niet beter. – Jij bent medeschuldig.

ANATOL *nog altijd op de stoel* Wees nu verstandig.

ILONA Ja – dat zeggen jullie altijd als je iemand hebt gek gemaakt! Maar nu zullen jullie wat zien! Dat zal een leuke bruiloft worden! Wacht maar... *staat op* Vaarwel ondertussen!

ANATOL/MAX Waar ga je naar toe?

ILONA Laat me!

MAX/ANATOL *zich voor de deur opstellend* Ilona – wat wil je – Ilona – wat wil je –?

ILONA Laat me...! Laat me gaan.

ANATOL Wees verstandig – kalmeer – !

ILONA Jullie laten me er niet uit: - hoe... *rent door de kamer, gooit het theeservies woedend van de tafel*

MAX/ANATOL *radeloos*

ANATOL Nu vraag ik je – Is het nodig om te trouwen als je zo bemind wordt! *Ilona valt gebroken op de divan, ze huilt.*

pauze

ANATOL Rustig maar.

MAX We moeten gaan... en ik zonder – boeket.

FRANZ *op* De wagen, meneer. *af*

ANATOL De wagen... de wagen – Wat moet ik nu doen. *naar Ilona, gaat achter haar staan, kust haar haar* Ilona! –

MAX *van de andere kant* Ilona – *Ze huilt zachtjes met de zakdoek voor haar gezicht.* Ga nu maar en vertrouw op mij. –

ANATOL Ik moet echt gaan – maar hoe kan ik...

MAX Ga...

ANATOL Kun jij haar weggrijpen?

MAX Ik zal je tijdens de trouwerij toefluisteren... 'Alles is in orde'.

ANATOL Ik ben bang – !

MAX Ga nu maar.

ANATOL Ach... *draait zich om om te gaan, op z'n tenen komt hij weer terug, drukt een zachte kus op het haar van Ilona, gaat snel* Max gaat tegenover Ilona zitten die nog altijd haar zakdoek voor haar gezicht houdt, huilt. *Kijkt op de klok.*

MAX Hm, hm.

ILONA *kijkt om zich heen alsof ze wakker wordt uit een droom* Waar is hij... *Max pakt haar handen.*

MAX Ilona...

ILONA *staat op* Waar is hij...

MAX *laat haar handen niet los* Je zal hem niet vinden.

ILONA Maar ik wil het.

MAX Jij bent toch verstandig, Ilona, jij wilt toch geen schandaal...

ILONA Laat me –

MAX Ilona!

ILONA Waar vindt de huwelijksvoltrekking plaats?

MAX Dat is niet van belang.

ILONA Ik wil ernaartoe, ik moet ernaartoe!

MAX Dat moet je niet... Wat haal je je toch in je hoofd!

ILONA O deze minachting!... Dit bedrog!

MAX Het is noch het een, noch het ander – C'est la vie!

ILONA Zwijg – jij met je lege woorden.

MAX Je bent kinderachtig, Ilona, anders zou je inzien dat alles tevergeefs is.

ILONA Tevergeefs – ?

MAX Het is onzin...!

ILONA Onzin! – ?

MAX Je zou je belachelijk maken, dat is alles.

ILONA Wat – ook nog beledigingen!

MAX Troost je!

ILONA Wat ken je mij slecht!

MAX Ja, en als hij naar Amerika ging.

ILONA Wat bedoel je?

MAX Als jij hem echt kwijt zou zijn!

ILONA Wat bedoel je?

MAX De hoofdzaak is – dat jij niet de bedrogene bent!

ILONA ...!

MAX Naar jou kan hij terugkeren, die ander kan hij verlaten!

ILONA Oh... als dat... *met een wilde, opgewekte uitdrukking op haar gezicht*

MAX Jij bent goed... *drukt haar de hand*

ILONA Ik wil me wreken... en daarom ben ik blij met wat je zei.

MAX Jij bent er eentje 'die bijt als ze liefheeft'.

ILONA Ja, zo eentje ben ik.

MAX Je bent grandioos. Eentje die haar hele geslacht op ons zou willen wreken.

ILONA Ja... dat wil ik...

MAX *staat op* Ik heb nog tijd om je naar huis te brengen. *voor zich uit* Anders gebeurt er toch nog een ongeluk. *haar bij de arm nemend* Neem nu afscheid van deze kamer!

ILONA Nee, mijn lieve vriend – geen afscheid. Ik zal terugkomen.

MAX Nu denk je dat je een duivel bent – maar eigenlijk ben je gewoon een vrouw! *op een ontstemde beweging van Ilona* En dat is toch ook genoeg godverdomme... Opent de deur voor haar. Alsjeblieft, mejuffrouw.

ILONA *draait zich nog een keer om, met geaffecteerde grootsheid* Tot ziens!...

Af met Max

auteur Arthur Schnitzler
vertaling Margijn Bosch
scenografie Michiel Johannes Jansen
tekeningen Erik Bindervoet
spel Vincent van den Berg, Margijn Bosch, Peter Kolpa, Ingejan Ligthart
Schenk
dramaturgie, licht Czeslaw de Wijs
productie Sanneke van Hassel, Simone Scholts
première 31 januari 2006, Theater Kikker, Utrecht

Dit is een uitgave van 't Barre Land, 2006. Toestemming tot opvoering van deze tekst kan uitsluitend worden verleend door Margijn Bosch, toneelgezelschap 't Barre Land, Biltstraat 166, 3572 BP Utrecht, tel. 030-2316142, barreland@xs4all.nl Meer informatie: www.barreland.nl